

REPUBLIKA HRVATSKA

**KONAČNI PRIJEDLOG
ZAKONA O SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNOM
SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE**

Zagreb, svibanj 2006.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom, radi sustavnog prikupljanja, analize, obrade i ocjene podataka koji su od značaja za nacionalnu sigurnost, u cilju otkrivanja i sprječavanja radnji pojedinaca ili skupina koje su usmjerene: protiv opstojnosti, neovisnosti, jedinstvenosti i suvereniteta Republike Hrvatske, nasilnom rušenju ustroja državne vlasti, ugrožavanju Ustavom Republike Hrvatske i zakonima utvrđenih ljudskih prava i temeljnih sloboda te osnova gospodarskog sustava Republike Hrvatske i koji su nužni za donošenje odluka značajnih za ostvarivanje nacionalnih interesa u području nacionalne sigurnosti, osnivaju sigurnosno-obavještajne agencije:

- Sigurnosno-obavještajna agencija (u daljnjem tekstu: SOA),
- Vojna sigurnosno-obavještajna agencija (u daljnjem tekstu: VSOA).

(2) Za poslove ostvarivanja suradnje između Predsjednika Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Predsjednik Republike) i Vlade Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada) u usmjeravanju rada sigurnosno-obavještajnih agencija nadležno je Vijeće za nacionalnu sigurnost, a za operativno usklađivanje rada sigurnosno-obavještajnih agencija Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija.

Članak 2.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije poslove iz svog djelokruga provode na temelju: Strategije nacionalne sigurnosti, Strategije obrane, Godišnjih smjernica za rad sigurnosno-obavještajnih agencija, zakona, zahtjeva zakonom određenih državnih tijela odnosno zahtjeva korisnika rezultata rada sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) Poslove iz svog djelokruga sigurnosno-obavještajne agencije obavljaju u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, zakonima i drugim propisima.

(3) Rad sigurnosno-obavještajnih agencija nadziru Hrvatski sabor, Predsjednik Republike, Vlada, Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost (u daljnjem tekstu: UVNS) i Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija.

II. VIJEĆE ZA NACIONALNU SIGURNOST, SAVJET ZA KOORDINACIJU SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNIH AGENCIJA, URED VIJEĆA ZA NACIONALNU SIGURNOST, ZAVOD ZA SIGURNOST INFORMACIJSKIH SUSTAVA, OPERATIVNO- TEHNIČKI CENTAR ZA NADZOR TELEKOMUNIKACIJA

Vijeće za nacionalnu sigurnost

Članak 3.

(1) Vijeće za nacionalnu sigurnost:

- razmatra i procjenjuje obavještajne i sigurnosne prijetnje i rizike, razmatra pitanja iz djelokruga ministarstava i drugih državnih tijela koja se odnose na nacionalnu sigurnost te donosi smjernice i zaključke o načinima zaštite i ostvarivanja interesa nacionalne sigurnosti,
- razmatra pitanja iz djelokruga rada sigurnosno-obavještajnih agencija i načine ostvarivanja suradnje Predsjednika Republike i Vlade u usmjeravanju rada sigurnosno-obavještajnih agencija, te odobrava suradnju agencija s odgovarajućim službama drugih zemalja,
- utvrđuje Godišnje smjernice za rad sigurnosno-obavještajnih agencija i druge odluke kojima Predsjednik Republike i Vlada usmjeravaju rad sigurnosno-obavještajnih agencija i drugih tijela sigurnosno-obavještajnog sustava,
- utvrđuje mjere koje poduzimaju Predsjednik Republike i Vlada u svezi s rezultatima nadzora nad radom sigurnosno-obavještajnih agencija i drugih tijela sigurnosno-obavještajnog sustava,
- utvrđuje prijedlog sredstava za rad sigurnosno-obavještajnih agencija i drugih tijela sigurnosno-obavještajnog sustava koja se osiguravaju u državnom proračunu,
- razmatra i druga pitanja u vezi s radom i upravljanjem sigurnosno-obavještajnih agencija i drugih tijela sigurnosno-obavještajnog sustava.

(2) Pod tijelima sigurnosno-obavještajnog sustava misli se na državna tijela koja u smislu ovog Zakona sudjeluju u zaštiti nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske.

Članak 4.

(1) Vijeće za nacionalnu sigurnost čine: Predsjednik Republike, predsjednik Vlade, član Vlade zadužen za nacionalnu sigurnost, ministar nadležan za poslove obrane, ministar nadležan za unutarnje poslove, ministar nadležan za vanjske poslove, ministar nadležan za pravosuđe, savjetnik Predsjednika Republike za nacionalnu sigurnost, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Oružane snage), ravnatelj SOA-e, ravnatelj VSOA-e i predstojnik UVNS-a.

(2) U radu Vijeća za nacionalnu sigurnost sudjeluje predsjednik Hrvatskoga sabora.

(3) Sjednicu Vijeća za nacionalnu sigurnost zajednički sazivaju i pitanja o kojima će se raspravljati i odlučivati zajednički utvrđuju Predsjednik Republike i predsjednik Vlade. Sjednicom Vijeća za nacionalnu sigurnost predsjedava Predsjednik Republike, a odluke Vijeća za nacionalnu sigurnost supotpisuju Predsjednik Republike i predsjednik Vlade.

(4) U doba ratnog stanja i stanja neposredne ugroženosti opstojnosti, neovisnosti, jedinstvenosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske u radu Vijeća za nacionalnu sigurnost sudjeluju predsjednik odbora Hrvatskoga sabora nadležnog za nacionalnu sigurnost, ministar nadležan za financije i ministar nadležan za gospodarstvo.

(5) Kada Vijeće za nacionalnu sigurnost raspravlja o stanju nacionalne sigurnosti u Republici Hrvatskoj, osobito stanju nacionalne sigurnosti u području obrane i unutarnje politike i u području zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, u slučajevima velikih prirodnih nepogoda i tehnoloških katastrofa te kada raspravlja o prijedlogu Strategije nacionalne sigurnosti može na svoje sjednice pozivati i druge osobe.

(6) Vijeće za nacionalnu sigurnost pitanja značajna za svoj rad uređuje poslovníkom.

Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija

Članak 5.

(1) Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija provodi odluke Predsjednika Republike i Vlade o usmjeravanju rada sigurnosno-obavještajnih agencija, razrađuje odluke Vijeća za nacionalnu sigurnost koje se odnose na rad sigurnosno-obavještajnih agencija i drugih tijela sigurnosno-obavještajnog sustava, operativno usklađuje rad sigurnosno-obavještajnih agencija i drugih tijela sigurnosno-obavještajnog sustava, donosi mišljenja o suradnji s odgovarajućim službama drugih zemalja, daje prijedloge Vijeću za nacionalnu sigurnost i poduzima druge mjere za učinkovitost i unaprjeđivanje rada sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija čine član Vlade zadužen za nacionalnu sigurnost, kao predsjednik Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, savjetnik Predsjednika Republike za nacionalnu sigurnost, kao zamjenik predsjednika, ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija i predstojnik UVNS-a. Sjednice Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija sazivaju i pitanja o kojima će se raspravljati i odlučivati zajednički utvrđuju predsjednik Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija i zamjenik predsjednika. Sjednicom Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija predsjedava predsjednik Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, a odluke Savjeta supotpisuju predsjednik Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija i zamjenik predsjednika. Pitanja o kojima će se raspravljati mogu predložiti i ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija i predstojnik UVNS-a.

(3) Na sjednici Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija po potrebi i pozivu predsjednika Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija sudjeluju i druge osobe, a osobito; Glavni državni odvjetnik, ravnatelj USKOK-a, ravnatelj Policije, ravnatelj Carine, ravnatelj Financijske policije, ravnatelj Ureda za sprječavanje pranja novca, predstavnik Ministarstva vanjskih poslova zadužen za poslove sigurnosti, ravnatelj Uprave za zaštitu i spašavanje te čelnici drugih odgovarajućih inspekcijskih i nadzornih tijela.

(4) Sjednice Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija sazivaju se najmanje jednom mjesečno, a mogu se sazvati i po potrebi odnosno na prijedlog

stalnih članova Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija iz stavka 2 ovog članka.

(5) Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija pitanja značajna za svoj rad uređuje poslovníkom.

Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost

Članak 6.

(1) UVNS obavlja stručne i administrativne poslove za Vijeće za nacionalnu sigurnost i Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, obavlja poslove koje Vijeću za nacionalnu sigurnost omogućavaju analizu izvješća sigurnosno-obavještajnih agencija i ocjenu postizanja ciljeva rada sigurnosno-obavještajnih agencija, ocjenu provođenja odluka Predsjednika Republike i Vlade u usmjeravanju rada sigurnosno-obavještajnih agencija te poslove koji Predsjedniku Republike i Vladi omogućavaju nadzor nad radom sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) UVNS objedinjava dostavljena izvješća i informacije sigurnosno-obavještajnih agencija, izrađuje periodična izvješća po područjima sigurnosno-obavještajnog djelovanja, te analizira i ocjenjuje sigurnosno-obavještajne podatke od značaja za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske bitne za obavljanje ustavnih i zakonskih ovlasti Predsjednika Republike i Vlade.

(3) Na zahtjev Predsjednika Republike i predsjednika Vlade UVNS surađuje sa sigurnosno-obavještajnim agencijama u izradi strateških procjena i ocjena sigurnosnih pojava važnih za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske.

Članak 7.

(1) UVNS je središnje državno tijelo odgovorno za utvrđivanje i provedbu aktivnosti vezanih za primjenu mjera i donošenje standarda informacijske sigurnosti u državnim tijelima u Republici Hrvatskoj, kao i za usklađenost aktivnosti oko primjene mjera i standarda informacijske sigurnosti u razmjeni klasificiranih podataka između Republike Hrvatske i stranih zemalja i organizacija.

(2) Klasificirani podaci u smislu ovog Zakona su podaci označeni tajnim od strane nadležnih državnih tijela sukladno propisima koji uređuju zaštitu i tajnost podataka.

(3) Mjere i standardi informacijske sigurnosti primjenjuju se u okviru sigurnosnih područja informacijske sigurnosti: sigurnosne provjere osoblja, fizička sigurnost, sigurnost podataka, sigurnost informacijskih sustava i sigurnost vanjske suradnje (industrijska sigurnost), te se propisuju u okviru posebnog zakona koji uređuje područje informacijske sigurnosti.

(4) U sastavu UVNS-a djeluje Središnji registar za prijem, pohranu i distribuciju informacija i dokumenata u razmjeni sa stranim zemljama i organizacijama (u daljnjem tekstu: Središnji registar).

(5) Za provedbu poslova Središnjeg registra ustrojavaju se u državnim tijelima podregistri Središnjeg registra. Na zaposlenike podregistara Središnjeg registra

odgovarajuće se primjenjuju odredbe ovog Zakona kojima su uređeni položaj, prava, obveze i odgovornosti i način utvrđivanja plaća zaposlenika UVNS-a.

(6) UVNS izdaje uvjerenja (certifikate) o obavljenim sigurnosnim provjerama za osobe koje u obavljanju svoje dužnosti imaju pristup klasificiranim podacima.

(7) Uvjerenja (certifikati) iz stavka 6. ovog članka izdaju se i za pravne osobe kada obavljaju poslove od značaja za nacionalnu sigurnost RH i po zahtjevu stranih zemalja i organizacija.

Članak 8.

UVNS godišnja i izvanredna izvješća o svom radu, godišnja i izvanredna izvješća o poslovima stručnog nadzora rada sigurnosno-obavještajnih agencija i Operativno tehničkog centra za nadzor telekomunikacija (u daljnjem tekstu: OTC) dostavlja Predsjedniku Republike i predsjedniku Vlade. Godišnja izvješća koja se odnose na poslove nadzora poduzete u svrhu kontrole poštivanja ustavom zajamčenih prava građana UVNS dostavlja i predsjedniku Hrvatskog sabora i Odboru nadležnom za nacionalnu sigurnost, a izvanredna izvješća o poslovima stručnog nadzora dostavljaju se predsjedniku Hrvatskog sabora i Odboru nadležnom za nacionalnu sigurnost kada se nadzor provodi na temelju njihovog zahtjeva.

Članak 9.

UVNS ne smije obavljati poslove koji su prema odredbama ovog Zakona poslovi sigurnosno-obavještajnih agencija i ne smije u obavljanju svojih poslova primjenjivati mjere koje su ovlaštene primjenjivati sigurnosno-obavještajne agencije.

Članak 10.

(1) Radom UVNS-a upravlja predstojnik Ureda koji se imenuje, odnosno razrješuje rješenjem koje supotpisuju Predsjednik Republike i predsjednik Vlade. Predstojnik UVNS-a imenuje se na vrijeme od četiri godine. Ista osoba može na dužnost predstojnika UVNS-a biti imenovana najviše dva puta uzastopno.

(2) Predstojnik UVNS-a može prije isteka mandata biti razriješen: ako to sam zatraži; ako trajno izgubi sposobnost obavljati svoju dužnost; ako ne osigura provođenje poslova iz djelokruga UVNS-a; zbog povrede Ustava, zakona ili drugih propisa, zlorabe položaja ili prekoračenja ovlasti, povrede tajnosti klasificiranih podataka, te osude za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti.

(3) Predstojnik UVNS-a državni je dužnosnik u smislu Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika.

Članak 11.

Unutarnje ustrojstvo UVNS-a, poslovi njegovih ustrojstvenih jedinica, okvirni broj potrebnih zaposlenika za obavljanje poslova, izgled, sadržaj i pravo uporabe službene iskaznice i službene značke i druga pitanja od značaja za rad UVNS-a uredit će se uredbom koju donosi Vlada, uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike. Način rada, potreban broj zaposlenika s opisom njihovih poslova te potrebnim uvjetima za obavljanje poslova, njihovim ovlastima i odgovornostima, pravima iz radnog odnosa, te druga pitanja od značaja za rad UVNS-a uredit će se Pravilnikom o unutarnjem redu koji donosi predstojnik UVNS-a uz suglasnost Vijeća za nacionalnu sigurnost.

Članak 12.

Na predstojnika i zaposlenike UVNS-a odgovarajuće se primjenjuju odredbe ovog Zakona, kojima su uređeni položaj, prava, obveze i odgovornosti i način utvrđivanja plaća dužnosnika i zaposlenika sigurnosno-obavještajnih agencija (Glava VII.), a u pitanjima koja nisu uređena ovim Zakonom odredbe Zakona o državnim službenicima odnosno Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika.

Zavod za sigurnost informacijskih sustava

Članak 13.

Ovim se zakonom kao središnje državno tijelo za obavljanje poslova u tehničkim područjima informacijske sigurnosti državnih tijela Republike Hrvatske osniva Zavod za sigurnost informacijskih sustava (u daljnjem tekstu: ZSIS).

Članak 14.

(1) ZSIS obavlja poslove u područjima sigurnosti informacijskih sustava i mreža državnih tijela, sigurnosnih akreditacija informacijskih sustava i mreža državnih tijela, upravljanja kriptomaterijalima koji se koriste u razmjeni klasificiranih podataka između državnih tijela Republike Hrvatske i stranih zemalja i organizacija, te koordinacije prevencije i otklanjanja problema vezanih uz sigurnost računalnih mreža u državnim tijelima.

(2) ZSIS obavlja i poslove istraživanja, razvoja i ispitivanja tehnologija namijenjenih zaštiti klasificiranih podataka te izdaje uvjerenja (certifikate) za uporabu istih.

(3) Akreditacije iz stavka 1. i certifikate iz stavka 2. ovog članka, ZSIS izdaje i sukladno sporazumima o razmjeni klasificiranih podataka (sigurnosni sporazumi) između Republike Hrvatske i stranih zemalja i organizacija.

Članak 15.

(1) Radom ZSIS-a upravlja ravnatelj koji se imenuje i razrješuje rješenjem Vlade, a na prijedlog Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija. Ravnatelj se imenuje na vrijeme od četiri godine pri čemu ista osoba može biti ponovo imenovana.

(2) Ravnatelj ZSIS-a može prije isteka mandata biti razriješen: ako to sam zatraži; ako trajno izgubi sposobnost obavljati svoju dužnost; ako ne osigura provođenje poslova iz djelokruga ZSIS-a; zbog povrede Ustava, zakona ili drugih propisa, zlouporabe položaja ili prekoračenja ovlasti, povrede tajnosti klasificiranih podataka; te osude za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti

(3) Ravnatelj ZSIS-a izvještava o svom radu dostavlja predstojniku UVNS-a.

(4) Ravnatelj ZSIS-a imenuje svog zamjenika, uz suglasnost Vlade RH.

Članak 16.

(1) Unutarnje ustrojstvo ZSIS-a, poslovi njenih ustrojstvenih jedinica, okvirni broj potrebnih zaposlenika za obavljanje poslova Zavoda uredit će se Uredbom o

unutarnjem ustrojstvu koju donosi Vlada na prijedlog ravnatelja Zavoda, uz suglasnost Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) Način rada ZSIS-a, potreban broj zaposlenika s opisom njihovih poslova te potrebnim uvjetima za obavljanje poslova, njihovim ovlastima i odgovornostima, pravima iz radnog odnosa, te druga pitanja od značaja za rad ZSIS-a koja nisu uređena uredbom iz stavka 1. ovog članka, uredit će se Pravilnikom o unutarnjem redu koji donosi ravnatelj ZSIS-a uz suglasnost Vlade RH.

Članak 17.

Na ravnatelja i zaposlenike Zavoda za sigurnost informacijskih sustava odgovarajuće se primjenjuju odredbe ovog Zakona, kojima su uređeni položaj, prava, obveze i odgovornosti i način utvrđivanja plaća dužnosnika i zaposlenika sigurnosno-obavještajnih agencija (Glava VII.), a u pitanjima koja nisu uređena ovim Zakonom odredbe Zakona o državnim službenicima odnosno Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika.

Operativno-tehnički centar za nadzor telekomunikacija

Članak 18.

(1) Radi obavljanja aktivacije i upravljanja mjerom tajnog nadzora telekomunikacijskih usluga, djelatnosti i prometa te ostvarivanja operativno-tehničke koordinacije između pravnih i fizičkih osoba koje raspolažu javnom telekomunikacijskom mrežom i pružaju javne telekomunikacijske usluge i usluge pristupa u Republici Hrvatskoj i tijela koja su ovlaštena za primjenu mjera tajnog nadzora telekomunikacija sukladno ovom Zakonu i Zakonu o kaznenom postupku, osniva se Operativno-tehnički centar za nadzor telekomunikacija (u daljnjem tekstu: OTC).

(2) OTC u suradnji s tijelima koja su ovlaštena za primjenu mjera tajnog nadzora telekomunikacija sukladno ovom Zakonu i Zakonu o kaznenom postupku ima ovlast nadzora rada davatelja telekomunikacijskih usluga u smislu izvršenja obveza iz ovog Zakona.

(3) OTC za potrebe sigurnosno-obavještajnih agencija i redarstvenih tijela aktivaciju i upravljanje mjerom tajnog nadzora telekomunikacijskih usluga, djelatnosti i prometa obavlja putem odgovarajućeg tehničkog sučelja

Članak 19.

(1) Pravne i fizičke osobe iz članka 18. stavka 1. ovog Zakona obvezne su o vlastitom trošku osigurati i održavati funkciju tajnog nadzora telekomunikacijskih usluga, djelatnosti i prometa iz članka 33. stavka 3. točka 1. ovog Zakona, kao i komunikacijske vodove do OTC-a. Funkcija tajnog nadzora ostvaruje se ugradnjom odgovarajuće tehničke opreme i programske podrške u telekomunikacijski sustav pravnih i fizičkih osoba iz članka 18. stavka 1. ovog Zakona.

(2) Pravne i fizičke osobe iz članka 18. stavka 1. ovog Zakona dužne su osigurati OTC-u uvjete za trajan i izravan pristup objektima i tehničkoj opremi te uvjete za

samostalnu provedbu mjera iz članka 33. stavka 3. točka 1. ovog Zakona uporabom odgovarajućih tehničkih sučelja.

(3) Ministarstvo obrane i Oružane snage i državna tijela koja raspolažu vlastitim telekomunikacijskim mrežama dužne su omogućiti OTC-u provedbu mjera tajnog prikupljanja podataka i osigurati uvjete za izravan pristup objektima i tehničkoj opremi te uvjete za samostalnu provedbu mjera.

(4) Pravne i fizičke osobe iz članka 18. stavka 1. ovog Zakona u suradnji s OTC-om dužne su OTC-u osigurati autonoman i isključiv pristup podacima o aktiviranim mjerama. Pristup podacima o aktiviranim mjerama omogućit će se i nadležnim nadzornim i istražnim tijelima u okviru njihovih zakonom utvrđenih ovlasti i postupaka.

(5) Pravne i fizičke osobe iz članka 18. stavka 1. ovog Zakona dužne su čuvati podatke o ostvarenom telekomunikacijskom prometu koji se odnose na korisnike usluga kroz vremensko razdoblje od godinu dana.

(6) Pravne i fizičke osobe iz članka 18. stavka 1. ovog Zakona dužne su na zahtjev OTC-a dostaviti podatke o svim sredstvima za komuniciranje koja su se pojavljivala na određenoj zemljopisnoj, fizičkoj ili logičkoj lokaciji, bez obzira na postojanje telekomunikacijske aktivnosti, u razdoblju od posljednjih 48 sati.

Članak 20.

(1) Obveze iz ovog Zakona za pravne i fizičke osobe, koje raspolažu javnom telekomunikacijskom mrežom i pružaju javne telekomunikacijske usluge i usluge pristupa, koje se odnose na funkciju tajnog nadzora propisat će se Uredbom Vlade RH o obvezama iz područja nacionalne sigurnosti za pravne i fizičke osobe u telekomunikacijama, koju Vlada donosi na prijedlog Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) Obveze iz ovog Zakona za Ministarstvo obrane i Oružane snage, ukoliko raspolažu vlastitim telekomunikacijskim mrežama, a koje se odnose na funkciju tajnog nadzora propisat će Ministar obrane na prijedlog ravnatelja VSOA-e.

(3) SOA-a i VSOA u suradnji s drugim tijelima koja su ovlaštena za primjenu mjera tajnog nadzora telekomunikacija sukladno Zakonu o kaznenom postupku, uz suglasnost Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, donose pravila koja se odnose na tehničke zahtjeve odnosno razvoj odgovarajuće tehničke opreme i programske podrške, pitanja tehničkih sučelja i druga pitanja od važnosti za aktivaciju i primjenu mjera tajnog nadzora telekomunikacija.

Članak 21.

(1) Radom OTC-a upravlja ravnatelj koji se imenuje i razrješuje rješenjem Vlade Republike Hrvatske, a na prijedlog Savjeta za koordinaciju rada sigurnosno obavještajnih agencija. Ravnatelj se imenuje na vrijeme od četiri godine pri čemu ista osoba može biti ponovo imenovana.

(2) Ravnatelj OTC-a može prije isteka mandata biti razriješen: ako to sam zatraži; ako trajno izgubi sposobnost obavljati svoju dužnost; ako ne osigura provođenje poslova

iz djelokruga OTC-a; zbog povrede Ustava, zakona ili drugih propisa, zlorporabe položaja ili prekoračenja ovlasti, povrede tajnosti klasificiranih podataka; te osude za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti

(3) Ravnatelj OTC-a izvješća o radu dostavlja UVNS-u.

Članak 22.

(1) Unutarnje ustrojstvo OTC-a, poslovi ustrojstvenih jedinica OTC-a, okvirni broj zaposlenika potrebnih za obavljanje poslova uredit će se Uredbom o unutarnjem ustrojstvu koju donosi Vlada na prijedlog Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) Način rada OTC-a, potreban broj zaposlenika s opisom njihovih poslova te potrebnim uvjetima za obavljanje poslova, njihovim ovlastima i odgovornostima, pravima iz radnog odnosa, te druga pitanja od značaja za rad OTC-a koja nisu uređena ovim Zakonom ili uredbom iz stavka 1. ovog članka, uredit će se Pravilnikom o unutarnjem redu koji donosi ravnatelj OTC-a uz suglasnost Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija.

(3) Na ravnatelja i zaposlenike OTC-a odgovarajuće se primjenjuju odredbe ovog Zakona, kojima su uređeni položaj, prava, obveze i odgovornosti i način utvrđivanja plaća dužnosnika i zaposlenika sigurnosno-obavještajnih agencija (Glava VII.), a u pitanjima koja nisu uređena ovim Zakonom odredbe Zakona o državnim službenicima odnosno Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika.

III. SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNE AGENCIJE

Sigurnosno-obavještajna agencija (SOA)

Članak 23.

(1) Djelovanje SOA-e na području RH usmjereno je na sprječavanje aktivnosti ili radnji koje se poduzimaju radi ugrožavanja ustavom utvrđenog poretka, ugrožavanja sigurnosti državnih tijela, građana i nacionalnih interesa putem:

- terorizma i drugih oblika organiziranog nasilja;
- obavještajne djelatnosti stranih obavještajnih službi, organizacija i pojedinaca;
- ekstremističkog organiziranja i djelovanja skupina i pojedinaca;
- ugrožavanja sigurnosti najviših državnih dužnosnika te šticećenih objekata i prostora;
- organiziranog i gospodarskog kriminala;
- neovlaštenog ulaska u zaštićene informacijske i komunikacijske sustave državnih tijela;
- odavanja klasificiranih podataka od strane čelnika i zaposlenika državnih tijela, znanstvenih institucija i pravnih osoba s javnim ovlastima,
- drugih aktivnosti usmjerenih na ugrožavanje nacionalne sigurnosti.

(2) SOA prikuplja, analizira, obrađuje i ocjenjuje podatke političke, gospodarske, znanstveno-tehnološke i sigurnosne i prirode koji se odnose na strane države, organizacije, političke i gospodarske saveze, skupine i osobe, osobito one koji ukazuju na namjere, mogućnosti, prikrivene planove i tajna djelovanja usmjerena na

ugrožavanje nacionalne sigurnosti, odnosno podatke koji su od značaja za nacionalnu sigurnost RH.

Vojna sigurnosno-obavještajna agencija (VSOA)

Članak 24.

(1) VSOA je ustrojstvena jedinica Ministarstva obrane za planiranje i provođenje potpore Ministarstvu obrane i Oružanim snagama za izvršenje zadaća obrane opstojnosti, suvereniteta, neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske.

(2) VSOA prikuplja, analizira, obrađuje i ocjenjuje podatke o vojskama i obrambenim sustavima drugih zemalja, o vanjskim pritiscima koji mogu imati utjecaj na obrambenu sigurnost, te aktivnostima u inozemstvu koje su usmjerene na ugrožavanje obrambene sigurnosti zemlje.

(3) VSOA na području RH prikuplja, analizira, obrađuje i ocjenjuje podatke o namjerama, mogućnostima i planovima djelovanja pojedinih osoba, grupa i organizacija u zemlji kojima je cilj ugrožavanje obrambene moći države te poduzima mjere otkrivanja, praćenja i suprotstavljanja ovakvim aktivnostima.

IV. POSLOVI I OVLASTI SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNIH AGENCIJA

Prikupljanje podataka

Članak 25.

Sigurnosno-obavještajne agencije, u okviru svog djelokruga rada prikupljaju podatke, korištenjem javnih izvora, komunikacijom s građanima i potraživanjem službenih podataka od državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba, uključujući i uvid u registre i zbirke podataka i službenu dokumentaciju, te primjenom tajnih postupaka i mjera.

Članak 26.

(1) VSOA u obavljanju poslova iz članka 24. stavak 3. ovog Zakona mjere i radnje propisane ovim Zakonom smije primjenjivati samo prema zaposlenicima odnosno pripadnicima Ministarstva obrane i Oružanih snaga.

(2) Kada VSOA postupajući prema odredbi stavka 1. ovog članka sazna i ocijeni da bi mjere i radnje propisane ovim Zakonom trebalo primjenjivati i prema drugim osobama, odmah o tome obavještava SOA-u s kojom zajedno utvrđuje načine daljnjeg postupanja.

Članak 27.

(1) Kada službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija prikupljaju podatke komunikacijom s građanima, te tom prigodom postavljaju službene upite ili traže drugu pomoć, službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija dužne su se legitimirati službenom iskaznicom i značkom.

(2) Razgovori s građanima u službenim prostorijama sigurnosno-obavještajnih agencija mogu se obaviti samo uz njihovu izričitu suglasnost. Takvi se razgovori tehnički snimaju, a građani potpisom na zapisnik ovjeravaju dobrovoljnost razgovora te istinitost i potpunost snimljenog razgovora.

(3) Zapisnici i snimci razgovora iz stavka 2. ovog članka čuvaju se u nadležnim ustrojstvenim jedinicama sigurnosno-obavještajnih agencija te su dostupni nadležnim sudskim i nadzornim tijelima.

(4) Ako se osnovano može pretpostaviti da građanin, koji nije dao pristanak za razgovor sa službenim osobama sigurnosno-obavještajnih agencija, ima saznanja o podacima značajnim za nacionalnu sigurnost, sigurnosno-obavještajna agencija će zatražiti od Ministarstva unutarnjih poslova odnosno policije da s građaninom obavi obavijesni razgovor na način propisan posebnim zakonom. U slučaju obavljanja takvog obavijesnog razgovora u njemu tada sudjeluje i djelatnik nadležne sigurnosno-obavještajne agencije.

Članak 28.

(1) Ako postoje osnove sumnje da strane obavještajne ili sigurnosne službe, pojedine osobe ili grupe pripremaju ili poduzimaju radnje koje mogu dovesti do ugrožavanja obrambene sigurnosti zemlje, VSOA je ovlaštena pozivati na obavijesne razgovore zaposlenike odnosno pripadnike Ministarstva obrane i Oružanih snaga, te ostvariti uvid u dokumentaciju i podatke Ministarstva obrane i Oružanih snaga.

(2) Zaposlenici odnosno pripadnici Ministarstva obrane i Oružanih snaga dužni su se odazvati pozivu iz stavka 1. ovog članka.

Članak 29.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije mogu prikupljati podatke korištenjem tajnih suradnika. Nije dozvoljeno bilo koga prisiljavati da bude tajni suradnik sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) Sigurnosno-obavještajne agencije dužne su osobama evidentiranim kao tajni suradnici zaštititi identitet, po potrebi osigurati njihovu tjelesnu sigurnost i sigurnost obitelji i imovine

(3) Sigurnosno-obavještajne agencije za evidentirane tajne suradnike mogu ugovoriti životno osiguranje za rizike koji se pretpostavljaju u svezi sa zadaćama koje obavljaju za potrebe agencija.

(4) Evidentirani tajni suradnik koji bude ozlijeđen ili se razboli obavljajući poslove određene od strane sigurnosno-obavještajnih agencija, a nije osiguran po drugoj osnovi, za vrijeme liječenja ima prava iz zdravstvenog osiguranja kao da je zaposlen u sigurnosno-obavještajnoj agenciji, a za slučaj invalidnosti prouzročene ozljedom ili bolešću nastalim pri obavljanju poslova određenih od strane sigurnosno-obavještajne agencije ima prava iz mirovinskog osiguranja kao da je zaposlen u sigurnosno-obavještajnoj agenciji.

(5) Ostvarivanje prava iz stavka 4. ovog članka pobliže će se urediti pravilnikom koji donose ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija.

(6) U slučaju smrtnog stradavanja, nastalog u svezi obavljanja poslova određenih od strane sigurnosno-obavještajnih agencija obitelj evidentiranog tajnog suradnika ostvaruje prava iz članka 81. stavka 2. i 3. ovog Zakona.

Članak 30.

Čelnici i zaposlenici državnih tijela i tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima kao i zaposlenici odnosno pripadnici Ministarstva obrane i oružanih snaga, dužni su udovoljiti zahtjevima sigurnosno-obavještajnih agencija u pogledu podataka kojima raspolažu u okviru zakonom određenog djelokruga.

Članak 31.

Uvid u registre i zbirke podataka ili dokumentaciju vrši se neposrednim uvidom službenih osoba sigurnosno-obavještajnih agencija koji se tom prigodom legitimiraju službenom značkom i iskaznicom ili trajnim pristupom računalnoj ili na sličan način ustrojenoj zbirci podataka, uporabom odgovarajućih sučelja.

Članak 32.

(1) Državna tijela, tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i pravne osobe kao i Ministarstvo obrane i Oružane snage mogu voditi evidencije izvršenih uvida u vlastite baze podataka, registre ili dokumentaciju, koje mogu sadržavati samo brojeve znački odnosno brojeve službenih iskaznica službenih osoba sigurnosno-obavještajnih agencija. Evidencije po brojevima znački ili iskaznica službenih osoba sigurnosno-obavještajnih agencija moraju se voditi odvojeno od ostalih evidencija.

(2) Čelnici i zaposlenici tijela iz stavka 1. ovog članka dužni su kao tajnu čuvati sva saznanja o predmetima interesa sigurnosno-obavještajnih agencija.

Članak 33.

(1) SOA može prema građanima primjenjivati mjere tajnog prikupljanja podataka kojima se privremeno ograničavaju neka ustavna ljudska prava i temeljne slobode. VSOA može primjenjivati mjere tajnog prikupljanja podataka kojima se privremeno ograničavaju neka ustavna ljudska prava i temeljne slobode samo prema zaposlenicima odnosno pripadnicima Ministarstva obrane i Oružanih snaga.

(2) Mjere tajnog prikupljanja podataka kojima se privremeno ograničavaju neka ustavna ljudska prava i temeljne slobode mogu se provoditi ako se podaci ne mogu prikupiti na drugi način ili je njihovo prikupljanje povezano s nerazmjernim teškoćama. Ako postoji mogućnost izbora između više mjera tajnog prikupljanja podataka primijenit će se mjera kojom se manje zadire u Ustavom zaštićena prava i slobode.

(3) Mjere tajnog prikupljanja podataka jesu:

1. tajni nadzor telekomunikacijskih usluga, djelatnosti i prometa:

a) tajni nadzor sadržaja komunikacija

b) tajni nadzor podataka o telekomunikacijskom prometu

- c) tajni nadzor lokacije korisnika
- d) tajni nadzor međunarodnih telekomunikacijskih veza

2. tajni nadzor nad poštanskim i drugim pošiljkama,

3. tajni nadzor i tehničko snimanje unutrašnjosti objekata, zatvorenih prostora i predmeta,

4. tajno praćenje, motrenje i tehničko snimanje osoba u otvorenom prostoru i javnim mjestima,

5. tajni otkup dokumenata i predmeta.

Članak 34.

Ministarstvo obrane i Oružane snage kao i pravne i fizičke osobe, koje obavljaju poslove dostave poštanskih i drugih pošiljaka moraju omogućiti sigurnosno-obavještajnim agencijama provedbu mjera tajnog prikupljanja podataka i osigurati uvjete za izravan pristup objektima i tehničkoj opremi te uvjete za samostalnu provedbu mjera.

Članak 35.

Čelnici odnosno odgovorne osobe i drugi zaposlenici pravnih osoba, zaposlenici državnih tijela i pripadnici Oružanih snaga i ostale fizičke osobe koje imaju saznanja o primjeni mjera tajnog prikupljanja podataka od strane sigurnosno-obavještajnih agencija u svezi s odredbama članka 33. i 34. ovog Zakona dužni su ta saznanja čuvati kao tajnu.

Članak 36.

(1) Mjere tajnog prikupljanja podataka iz članka 33. stavka 3., točka 1. a), točka 2. i točka 3. mogu se poduzimati samo na temelju pisanog obrazloženog naloga za njihovo provođenje koje izdaje sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Suce ovlaštene za izdavanje pisanog naloga za provođenje mjera tajnog prikupljanja podataka određuje predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Pisani obrazloženi prijedlog za primjenu mjere tajnog prikupljanja podataka podnose ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) Izuzeto od odredbe stavka 1. ovog članka, ako bi odgoda provedbe mjera tajnog prikupljanja podataka onemogućila postizanje cilja, poduzimanje mjera može započeti na temelju naloga ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija, koji o tome odmah izvješćuju ovlaštenog suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Ovlašteni sudac Vrhovnog suda, u roku od 24 sata od početka primjene mjere odlučit će hoće li izdati pisani nalog kojim dopušta provođenje mjere. Ako ovlašteni sudac Vrhovnog suda u roku 24 sata nije izdao ili odbije izdati pisani nalog za provođenje mjere, sigurnosno-obavještajne agencije dužne su prekinuti s primjenom mjera i moraju uništiti dokumente i sredstva na kojima su zabilježeni podaci koje je saznala u provođenju mjere i o tom sačiniti zapisnik kojeg dostavlja ovlaštenom sucu Vrhovnog suda.

(3) Kada ovlašteni sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske ne izda ili odbije izdati nalog za provođenje mjera tajnog prikupljanja podataka o razlozima odbijanja obavijestit će UVNS.

(4) Prijedlog za primjenu mjera i nalog za primjenu mjera tajnog prikupljanja podataka moraju sadržavati oznaku mjere koja će se primjenjivati, oznaku fizičke ili pravne osobe prema kojoj će se mjera primjenjivati, obrazloženje razloga zbog kojih se mjera provodi i potrebe njezinog poduzimanja i rok trajanja mjere. Ako se predlaže i dopušta poduzimanje više mjera, moraju biti navedeni podaci za svaku mjeru. Prijedlog za poduzimanje mjera i nalog za poduzimanje mjera tajnog prikupljanja podataka klasificirani su. Službene i druge osobe koje sudjeluju u postupku odlučivanja i u poduzimanju mjera dužne su kao tajnu čuvati sve podatke koje su saznale.

Članak 37.

(1) Mjere tajnog prikupljanja podataka iz članka 33. stavak 3., točka 1. a), točka 2. i točka 3., ovog Zakona mogu trajati najdulje četiri mjeseca.

(2) U slučaju potrebe za produženjem ili primjenom novih mjera nad istom osobom o izdavanju naloga odlučuje vijeće od tri ovlaštena suca Vrhovnog suda.

(3) Prije donošenja naloga o iz stavka 2. ovog članka vijeće od tri ovlaštena suca je ovlašteno tražiti od ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija dodatna obrazloženja i razloge, te mišljenje UVNS-a o stručnoj utemeljenosti zahtjeva sa stajališta primjenjene metodologije i ozbiljnosti sigurnosnih ugroza.

Članak 38.

(1) Primjenu mjera iz članka 33. stavak 3. točka 1. b), c), d) , točka 4. i točka 5. odobravaju ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija pisanim i obrazloženim nalogom u okviru propisanog djelokruga.

(2) O izdatim nalozima ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija jednom mjesečno dužni su izvjestiti UVNS, a o mjeri iz članka 33. stavak 3. točka 5. izvješćuje se i Glavni državni odvjetnik.

Evidencije podataka i njihovo korištenje

Članak 39.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije uspostavljaju i vode zbirke i registre osobnih podataka i druge evidencije prikupljenih podataka i dokumenata o podacima koji su u svezi s poslovima iz djelokruga rada sigurnosno-obavještajnih agencija, te druge evidencije o njihovim poslovima i aktivnostima.

(2) Osobe koje su upoznate s podacima iz evidencija sigurnosno-obavještajnih agencija i dokumentima o tim podacima dužne su ih čuvati kao tajnu.

Članak 40.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije dužne su na zahtjev građana obavijestiti ga jesu li prema njemu poduzimane mjere tajnog prikupljanja podataka, te vode li se evidencije o njegovim osobnim podacima, i na njegov zahtjev staviti mu na uvid dokumente o prikupljenim podacima.

(2) Dokumenti koji se stavljaju na uvid građanima ne smiju sadržavati podatke o zaposlenicima sigurnosno-obavještajnih agencija kao ni podatke o izvorima sigurnosno-obavještajnih agencija i trećim osobama

(3) Sigurnosno-obavještajne agencije nisu dužne postupiti prema odredbama stavka 1. ovog članka:

- ako bi obavijest dovela u opasnost izvršenje zadaća agencije,
- ako bi obavijest mogla dovesti do ugrožavanja sigurnosti druge osobe,
- ako bi obavijest mogla dovesti do štetnih posljedica za nacionalnu sigurnost ili nacionalni interes Republike Hrvatske.

(4) Čim prestanu razlozi za primjenu odredbe stavka 3. podstavka 1. i 2. ovog članka, sigurnosno-obavještajne agencije dužne su postupiti prema odredbi stavka 1. ovog članka. U slučaju iz stavka 3. podstavka 3. ovog članka nisu dužne postupiti prema odredbi stavka 1. ovog članka do isteka roka od 10 godina od dana prestanka poduzimanja mjere.

Članak 41.

(1) Dokumenti o podacima koji se ne odnose na svrhu radi koje su prikupljeni komisijски se uništavaju u roku 30 dana, o čemu se sastavlja zapisnik.

(2) Podaci, dokumenti i informacije koje su prikupljene na nezakonit način uništavaju se u roku 30 dana, o čemu se sastavlja zapisnik koji potpisuju osobe koje su prisustvovalе uništenju podataka, dokumenata i informacija.

Sigurnosne provjere i protuobavještajna zaštita

Članak 42.

(1) Sigurnosna provjera provodi se za dužnosnike i zaposlenike sigurnosno-obavještajnih agencija, predstojnika i zaposlenike UVNS-a, ravnatelja i zaposlenike ZSIS-a i OTC-a, predsjednika i članove Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija, te druge osobe za koje je to određeno odredbama ovog i drugih Zakona, odnosno Uredbom Vlade RH, u postupku njihovog imenovanja na dužnost odnosno prijama na rad. Sigurnosna provjera provodi se i za osobe koje se primaju u hrvatsko državljanstvo i za strance u Republici Hrvatskoj čiji je boravak važan za sigurnost države.

Članak 43.

U provođenju poslova protuobavještajne zaštite VSOA sukladno odredbama ovog Zakona obavlja sigurnosne provjere zaposlenika odnosno pripadnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga i osoba koje su zaposlene ili će se zaposliti u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama.

Članak 44.

U okviru sigurnosne provjere može se obaviti razgovor s osobom koja se provjerava, mogu se saslušati osobe koje su s njom u vezi, mogu se koristiti podaci iz službenih evidencija koja vode druge službe, institucije i tijela, a mogu se poduzeti i mjere tajnog prikupljanja podataka te poligrafsko testiranje.

Članak 45.

Sigurnosne provjere obavljaju se i za domaće i strane fizičke i pravne osobe s kojima sigurnosno-obavještajne agencije i ostala državna tijela od značaja za nacionalnu sigurnost, namjeravaju sklopiti ugovor o nabavci roba i usluga ili izvođenju radova, a kojim se fizičkoj i pravnoj osobi omogućava pristup klasificiranim podacima, odnosno pristup štićenim osobama ili objektima na način koji može utjecati na sigurnost spomenutih osoba ili objekata.

Članak 46.

(1) VSOA sudjeluje u protuobavještajnoj zaštiti i skrbi za sigurnost štićenih zaposlenika odnosno pripadnika, objekata i prostora Ministarstva obrane i Oružanih snaga koje odredi ministar obrane, a u svrhu potpore sigurnosti sudjeluje i u zaštiti drugih pripadnika, objekata i prostora Oružanih snaga, te sudjeluje u protuobavještajnoj zaštiti i sigurnosti proizvodnje naoružanja i vojne opreme za potrebe Oružanih snaga.

(2) VSOA skrbi o protuobavještajnoj sigurnosti zaposlenika odnosno pripadnika i objekata Ministarstva obrane i Oružanih snaga u inozemstvu i u tom cilju može surađivati s odgovarajućom ustrojstvenom jedinicom Ministarstva vanjskih poslova zaduženom za poslove sigurnosti.

Članak 47.

(1) U obavljanju protuobavještajne zaštite štićenih osoba, objekata i institucija sigurnosno-obavještajne agencije u okviru svog djelokruga rada izrađuju sigurnosne prosudbe moguće ugroženosti štićenih osoba i objekata, obavljaju sigurnosno provjeravanje osoba koje imaju pristup štićenim osobama, objektima i prostorima, primjenjuju mjere protuprislušne zaštite za objekte i prostore te sudjeluju u planiranju, provođenju i nadzoru tehničkih i fizičkih mjera sigurnosti.

(2) Vlada posebnom uredbom te ministar obrane u svom djelokrugu pravilnikom određuju štićene osobe, objekte i prostore, te način primjene i provođenja mjera iz stavka 1. ovog članka.

Članak 48.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije u okviru svog djelokruga rada provode mjere protuprislušne zaštite i protuprislušnih pregleda objekata iz članka 47. st. 2. ovog Zakona, obavljaju nadzor građevinsko-tehničkih radova, tehničke dokumentacije objekata, instalacija, telekomunikacijske i informatičke opreme te sudjeluju u planiranju, provođenju i nadzoru tehničkih i fizičkih mjera sigurnosti tih objekata.

(2) Sigurnosno-obavještajne agencije obavljaju sigurnosno provjeravanje osoba zaposlenih na poslovima fizičke i tehničke zaštite, tehničkog i informatičkog održavanja u objektima iz članka 47. stavka 2. ovog Zakona, te sigurnosno provjeravanje drugih pravnih osoba i njihovih zaposlenika koji sudjeluju u izvođenju poslova koji utječu na mjeru protuprislušne zaštite iz stavka 1. ovog članka.

(3) SOA skrbi o protuobavještajnoj sigurnosti državljana i institucija Republike Hrvatske u inozemstvu i u tom cilju surađuje s odgovarajućom ustrojstvenom jedinicom Ministarstva vanjskih poslova zaduženom za poslove sigurnosti.

(4) Sigurnosno-obavještajne agencije sudjeluju u protuobavještajnoj zaštiti i skrbe za sigurnost vlastitih djelatnika, objekata i predmeta te drugih šticećenih osoba, objekata i predmeta.

(5) Sigurnosno-obavještajne agencije ovisno o procjenama ugroženosti skrbe i za sigurnost bivših djelatnika agencije ukoliko su ugroze posljedica njihovog rada u sigurnosno-obavještajnim agencijama.

Članak 49.

U provedbi poslova iz članka 48. stavak 4. i stavak 5. ovog Zakona djelatnici sigurnosno-obavještajnih agencija primjenjuju prava i ovlasti sukladno zakonskim propisima koji uređuju postupanje osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite osoba i imovine.

Članak 50.

Sukladno sigurnosnim interesima i potrebama SOA-e, posebnim sporazumom o suradnji između SOA-e i Ministarstva unutarnjih poslova RH (u daljnjem tekstu: MUP RH) uredit će se oblici i načini suradnje SOA-e i MUP-a RH.

Članak 51.

(1) Poslovi informacijske sigurnosti koje obavljaju sigurnosno-obavještajne agencije su poslovi redovnog nadzora organizacije i implementacije propisanih mjera informacijske sigurnosti u državnim tijelima, te izvještavanja nadležnih tijela o stanju i učinkovitosti propisanih standarda informacijske sigurnosti u tijelima državne vlasti te o mogućim poboljšanjima istih.

(2) Sigurnosno-obavještajne agencije obavljaju i poslove sigurnosnih provjera fizičkih i pravnih osoba iz članka 7. stavka 3. i stavka 6. ovog Zakona.

(3) Poslove iz stavka 1. i 2. ovog članka obavlja SOA osim u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama gdje ove poslove obavlja VSOA.

(4) Na zahtjev sigurnosno-obavještajnih agencija UVNS i ZSIS dužni su dati na raspolaganje podatke iz područja informacijske sigurnosti koji su sigurnosno-obavještajnim agencijama potrebni pri obavljanju poslova iz njihove nadležnosti.

Mjere prikrivanja

Članak 52.

U obavljanju poslova iz svog djelokruga sigurnosno-obavještajne agencije mogu poduzeti mjere prikrivanja vlasništva nad stvarima, mjere prikrivanja vlasništva nad pravnim osobama, mjere prikrivanja stvarnog identiteta svojih zaposlenika i drugih osoba, mjere prikrivanja svrhe prikupljanja podataka, te mogu, kada je to potrebno uz naknadu koristiti tajne usluge pravnih i fizičkih osoba.

Članak 53.

Podaci o mjerama i troškovima za provođenje mjera iz članka 52. ovog Zakona tajni su i mogu biti dostupni tijelima i osobama određenima odlukom koju donosi Vijeće za

nacionalnu sigurnost na prijedlog predsjednika Savjeta za koordinaciju obavještajno-sigurnosnih agencija.

Članak 54.

(1) Djelatnost i materijalno-financijsko poslovanje u prikrivenim pravnim osobama obavlja se prema propisima važećim za tu vrstu djelatnosti. Prikrivena pravna osoba ne može biti osoba koja se financira neposredno iz proračuna Republike Hrvatske. Prikrivena pravna osoba osniva se i održava iz sredstava sigurnosno-obavještajnih agencija. Tako nastali troškovi vode se na poziciji proračuna sigurnosno-obavještajne agencije namijenjenoj posebnim troškovima.

(2) Sva imovina prikrivene pravne osobe vlasništvo je Republike Hrvatske, a prihod nastao iz djelatnosti koristi sigurnosno-obavještajne agencije kao sredstvo posebne namjene za obavljanje svoje djelatnosti.

Izvješćivanje

Članak 55.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije o svim važnijim podacima koje su prikupile u svom radu te svojim procjenama sigurnosnih situacija izvješćuju Predsjednika Republike, predsjednika Hrvatskoga sabora, predsjednika Vlade i UVNS. VSOA izvješća dostavlja i ministru obrane, a načelniku Glavnog stožera Oružanih snaga samo kada se to odnosi na Oružane snage. Ministrima i drugim državnim dužnosnicima dostavljaju se oni podaci koji se odnose na njihov djelokrug rada.

(2) Godišnja izvješća o svom radu sigurnosno-obavještajne agencije dostavljaju Predsjedniku Republike, predsjedniku Hrvatskoga sabora, predsjedniku odbora Hrvatskog sabora nadležnog za nacionalnu sigurnost, predsjedniku Vlade i predstojniku UVNS-a, a na njihov zahtjev dostavljaju im i izvanredna izvješća o stanju u području nacionalne sigurnosti iz vlastitog djelokruga rada.

Članak 56.

(1) Ako prikupljeni podaci ukazuju na pripremanje ili počinjenje kaznenog djela koje se progoni po službenoj dužnosti, sigurnosno-obavještajne agencije izvješćuju Državno odvjetništvo.

(2) Obavijest iz stavka 1. ovog članka iznimno može sadržavati i podatke o načinu prikupljanja podataka.

(3) U izvješću iz stavka 1. ovog članka ravnatelj sigurnosno-obavještajnih agencija mogu predložiti Glavnom državnom odvjetniku odlaganje daljnjeg postupanja iz njegove nadležnosti ukoliko bi se time dovelo u pitanje daljnje izvršenje zadaća iz djelokruga sigurnosno-obavještajnih agencija ili sigurnost zaposlenika i izvora sigurnosno-obavještajnih agencija.

Strategijsko elektroničko izviđanje za potrebe sigurnosno-obavještajnih agencija

Članak 57.

(1) Strategijsko elektroničko izviđanje za potrebe SOA i VSOA provodi Središnjica elektroničkog izviđanja Glavnog stožera Oružanih snaga. Planove provođenja

strategijskog elektroničkog izviđanja za potrebe ovih agencija donosi Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija na prijedlog ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija. Za provedbu ovih planova zadužuje se ministar obrane.

(2) Ministar obrane je dužan u okviru Glavne inspekcije obrane osigurati provođenje nadzora nad zakonitošću rada Središnjice elektroničkog izviđanja Glavnog stožera Oružanih snaga i izvješća o nadzoru Glavne inspekcije dostavljati odboru Hrvatskoga sabora nadležnom za nacionalnu sigurnost.

V. SURADNJA SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNIH AGENCIJA

Članak 58.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije surađuju u obavljanju svojih poslova.

(2) Sigurnosno-obavještajna agencija kada prikupi podatke iz djelokruga rada druge sigurnosno-obavještajne agencije ili kada ima saznanja koja mogu biti značajna za rad druge sigurnosno-obavještajne agencije dužna je istu o tome izvijestiti.

(3) Sigurnosno-obavještajna agencija može kada ocijeni da je to potrebno radi obavljanja poslova iz njezinog djelokruga tražiti od druge sigurnosno-obavještajne agencije podatke o praćenim osobama i činjenicama koje je saznala te dokumente kojima raspolaže.

(4) Sigurnosno-obavještajne agencije u neposrednoj suradnji ili u okviru Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija rješavaju moguće sukobe nadležnosti, uvažavajući zajedničke ciljeve nacionalne sigurnosti i ekonomičnosti u radu.

(5) Ako nije moguće postići potreban stupanj suradnje sigurnosno-obavještajnih agencija i riješiti pitanja iz stavka 2., 3. i 4. ovog članka, Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija obavijestit će Vijeće za nacionalnu sigurnost o potrebi donošenja odluka o usklađenom djelovanju sigurnosno-obavještajnih agencija.

Članak 59.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije mogu, na temelju međunarodnih obveza, surađivati sa stranim sigurnosnim, obavještajnim i drugim odgovarajućim službama razmjenom podataka, opreme, zajedničkim provođenjem poslova iz svog djelokruga, te edukacijom djelatnika.

(2) Uspostavu i prekid suradnje s pojedinom stranom službom odobrava Vijeće za nacionalnu sigurnost na temelju prijedloga ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija i pribavljenog mišljenja Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija.

Članak 60.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije mogu dostavljati odgovarajućim stranim službama podatke o građanima Republike Hrvatske ako su im pruženi relevantni podaci da takva osoba ugrožava nacionalnu sigurnost države kojoj se podaci dostavljaju ili vrijednosti zaštićene međunarodnim pravom. Podaci se neće dostaviti

ako bi to bilo u suprotnosti s interesima Republike Hrvatske ili je zaštita interesa osobe o kojoj bi se dostavili podaci od veće važnosti.

(2) Ukoliko sigurnosno-obavještajne agencije vrše sigurnosne provjere za potrebe odgovarajućih stranih službi ili međunarodnih organizacija u cilju uposlenja u tijelima stranih država odnosno tijelima međunarodnih organizacija iste će se izvršiti na temelju dostavljene suglasnosti provjeravanih osoba.

(3) Dostavljeni podaci moraju se evidentirati. Zajedno s podacima dostavljenim stranoj službi pridodaje se i naputak da se dostavljeni podaci mogu koristiti samo u svrhu za koju su dostavljeni, te da sigurnosno-obavještajna agencija koja dostavlja podatke pridržava pravo traženja povratne informacije o načinu uporabe dostavljenih podataka.

VI. USTROJSTVO I UPRAVLJANJE SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNIM AGENCIJAMA

Članak 61.

(1) U sigurnosno-obavještajnim agencijama mogu se ustrojivati unutarnje ustrojstvene jedinice za obavljanje određenih poslova iz njihovog djelokruga i službe za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova za potrebe sigurnosno-obavještajnih agencija i njihovih ustrojstvenih jedinica.

(2) U sigurnosno-obavještajnim agencijama mogu se ustrojiti područne jedinice, ispostave, i privremene ispostave.

Članak 62.

(1) Unutarnje ustrojstvo sigurnosno-obavještajnih agencija, djelokrug rada ustrojstvenih jedinica i njihovih ispostava, način upravljanja tim jedinicama i ispostavama, okvirni broj zaposlenika, izgled, sadržaj i pravo uporabe službene iskaznice i službene značke, pravo na nošenje i uporabu oružja, unutarnji nadzor rada, korištenje i raspolaganje financijskim i drugim sredstvima, ustrojavanje disciplinskih odnosno stegovnih sudova i druga pitanja od osobitog značaja za rad sigurnosno-obavještajnih agencija utvrđuje se uredbom koju donosi Vlada, a uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike.

(2) Prijedlog uredbi iz stavka 1. ovog članka za SOA-u utvrđuje ravnatelj SOA-e, a za VSOA-u prijedlog utvrđuje ministar obrane.

(3) Uredbe o unutarnjem ustrojstvu, djelokrugu rada i načinu upravljanja ustrojstvenim jedinicama i okvirnom broju zaposlenika sigurnosnih-obavještajnih agencija klasificirane su i ne objavljuje se.

Članak 63.

(1) Na temelju uredbi iz članka 62. ovog Zakona, pravilnicima o unutarnjem redu sigurnosno-obavještajnih agencija utvrđuje se način rada sigurnosno-obavještajnih agencija i njihovih ustrojstvenih jedinica, potreban broj zaposlenika s naznakom njihovih osnovnih poslova i zadaća i potrebnih uvjeta za obavljanje poslova, njihove ovlasti i odgovornosti, prava iz radnog odnosa, te druga pitanja od značaja za rad koja nisu propisana ovim Zakonom ili uredbama iz članka 62. ovog Zakona.

(2) Pravilnik o unutarnjem redu SOA-e donosi ravnatelj SOA-e uz suglasnost predstojnika UVNS-a. Pravilnik o unutarnjem redu VSOA-e donosi ministar obrane na prijedlog ravnatelja VSOA-e uz suglasnost predstojnika UVNS-a.

(3) Pravilnici o unutarnjem redu sigurnosno-obavještajnih agencija klasificirani su i ne objavljuju se.

Članak 64.

(1) Pravilnicima o načinu sigurnosno-obavještajnog postupanja sigurnosno-obavještajnih agencija pobliže se određuju postupci, mjere i sredstva u radu te način planiranja, programiranja, provedbe, evidentiranja i izvješćivanja u poslovima iz djelokruga sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) Pravilnik o načinu sigurnosno-obavještajnog postupanja donosi ravnatelj SOA-e uz suglasnost predstojnika UVNS-a, a druge podzakonske akte kojima se pobliže određuju postupci, mjere i sredstva u radu te način planiranja, programiranja, provedbe, evidentiranja i izvješćivanja u poslovima iz djelokruga SOA-e donosi ravnatelj SOA-e. Pravilnik o načinu sigurnosno-obavještajnog postupanja VSOA-e donosi ministar obrane na prijedlog ravnatelja VSOA, uz suglasnost predstojnika UVNS-a, a druge podzakonske akte kojima se pobliže određuju postupci, mjere i sredstva u radu te način planiranja, programiranja, provedbe, evidentiranja i izvješćivanja u poslovima iz djelokruga VSOA-e donosi ravnatelj VSOA-e.

(3) Pravilnici o načinu obavještajno-sigurnosnog postupanja klasificirani su i ne objavljuju se.

Članak 65.

(1) Radom sigurnosno-obavještajnih agencija upravljaju ravnatelji, a u slučaju njihove spriječenosti ili izbjivanja zamjenici ravnatelja. Radom ustrojstvenih jedinica sigurnosno-obavještajnih agencija upravljaju pomoćnici ravnatelja ili načelnici.

(2) Ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija i njihovi zamjenici državni su dužnosnici u smislu Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika.

Članak 66.

(1) Ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija imenuju se odnosno razrješuju rješenjem koje supotpisuju Predsjednik Republike i predsjednik Vlade.

(2) Postupak imenovanja ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija pokreću Predsjednik Republike i predsjednik Vlade utvrđivanjem prijedloga kandidata i dostavljanjem prijedloga na prethodno mišljenje odboru Hrvatskoga sabora nadležnom za nacionalnu sigurnost. Kandidata za ravnatelja VSOA-e Predsjedniku Republike i predsjedniku Vlade predlaže ministar obrane. Odbor hrvatskog sabora nadležan za nacionalnu sigurnost može obaviti razgovor s kandidatom za čelnika sigurnosno-obavještajne agencije.

(3) Ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija imenuju se na vrijeme od četiri godine. Ista osoba može biti ponovo imenovana na dužnost ravnatelja sigurnosno-obavještajne agencije.

(4) Ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija mogu prije isteka mandata biti razriješeni: ako to sami zatraže; ako trajno izgube sposobnost obavljati svoju dužnost; ako ne provode odluke Predsjednika Republike i Vlade kojima se usmjerava rad sigurnosno-obavještajnih agencija ili ne provode njihove mjere u svezi s nadzorom rada; zbog povrede Ustava, zakona ili drugih propisa; zlouporabe položaja ili prekoračenja ovlasti; zbog povrede tajnosti klasificiranih podataka; te osude za kazneno djelo koje ih čine nedostojnim obavljanja dužnosti.

(5) Postupak za razrješenje ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija mogu pokrenuti Predsjednik Republike, predsjednik Vlade i Hrvatski sabor. Kada postupak za razrješenje pokreću Predsjednik Republike ili predsjednik Vlade, prije donošenja rješenja o razrješenju može se zatražiti mišljenje Hrvatskoga sabora. Kada postupak razrješenja pokreće Hrvatski sabor, zbog u postupku nadzora utvrđene nezakonitosti rada sigurnosno-obavještajne agencije ili njezinih djelatnika, Predsjednik Republike i predsjednik Vlade donijet će rješenje o razrješenju ravnatelja sigurnosno-obavještajne agencije.

(6) Zamjenici ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija imenuju se i razrješuju na način i pod uvjetima propisanim odredbama stavka 1. do 5. ovog članka, s time da se postupak imenovanja zamjenika ravnatelja pokreće na prijedlog ravnatelja sigurnosno-obavještajne agencije, a u postupku razrješenja zamjenika ravnatelja pribavlja se mišljenje ravnatelja sigurnosno-obavještajne agencije.

Članak 67.

(1) Unutarnja organizacija, pravila obavljanja poslova i način davanja naloga za obavljanje poslova u sigurnosno-obavještajnim agencijama i njihovim ustrojstvenim jedinicama moraju biti uspostavljeni na takav način da se uvijek može utvrditi individualna odgovornost.

(2) Službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija dužne su provoditi naloge nadređenih, osim ako smatraju da je nalog nezakonit o čemu trebaju staviti pisanu primjedbu, a ponovljeni pisani nalog dužne su izvršiti, te su u tom slučaju oslobođene odgovornosti za posljedice njenog izvršenja. Ako službena osoba ocjenjuje da bi izvršenjem naloga, odnosno ponovljenog pisanog naloga učinila kazneno djelo, nije ga dužna izvršiti, ali mora o tome odmah obavijestiti predsjednika Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, predsjednika odbora Hrvatskoga sabora nadležnog za nacionalnu sigurnost i predstojnika UVNS-a.

(3) Protiv službenih osoba koje su prijavile nalog iz stavka 2. ovog članka ne smije se provoditi nikakav postupak koji bi bio posljedica prijave i koji bi štetio interesima službenih osoba.

**VII. POLOŽAJ, PRAVA, OBVEZE I ODGOVORNOSTI TE
NAČIN UTVRĐIVANJA PLAĆA DUŽNOSNIKA I ZAPOSLENIKA
SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNIH AGENCIJA, UREDA VIJEĆA
ZA NACIONALNU SIGURNOST, ZAVODA ZA SIGURNOST
INFORMACIJSKIH SUSTAVA I OPERATIVNO-TEHNIČKOG
CENTRA ZA NADZOR TELEKOMUNIKACIJA**

Primjena propisa

Članak 68.

(1) U pitanjima koja nisu uređena ovim Zakonom na dužnosnike i zaposlenike SOA-e, VSOA-e, UVNS-a, ZSIS-a i OTC-a primjenjuju se odredbe Zakona o državnim službenicima odnosno Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika, a na zaposlenike VSOA-e koji su djelatne vojne osobe odredbe Zakona o službi u oružanim snagama.

(2) U slučaju stavljanja na raspolaganje, službenici i namještenici VSOA-e stavljaju se na raspolaganje Vladi, i imaju prava propisana Zakonom o državnim službenicima, a djelatne vojne osobe stavljaju se na raspolaganje Ministarstvu obrane i Oružanim snagama i imaju prava propisana Zakonom o službi u Oružanim snagama.

Prijam u službu

Članak 69.

(1) Za prijam na rad u sigurnosno-obavještajne agencije nije obavezan natječaj.

(2) Osobe koje se primaju na rad u sigurnosno-obavještajne agencije, pored općih uvjeta za prijam propisanih Zakonom o državnim službenicima, moraju ispunjavati i posebne uvjete za prijam i raspoređivanje na pojedine poslove (određena stručna sprema i struka, radni staž, posebne stručne vještine i znanja, posebna zdravstvena i psihička sposobnost i dr.) propisane pravilnicima o unutarnjem redu sigurnosno-obavještajnih agencija.

(3) Osobe koje se primaju na rad u sigurnosno-obavještajne agencije moraju ispunjavati i sigurnosne uvjete koji se utvrđuju postupkom sigurnosne provjere. Sigurnosna provjera provodi se pristankom osobe koja se prima na rad u sigurnosno-obavještajnu agencije, i u odnosu na užu obitelj osobe, te na osobe s kojima živi u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, odnosno s kojima živi u zajedničkom kućanstvu. Ukoliko osoba koja se prima na rad ne pristane na ove sigurnosne provjere s njom se ne može zasnovati službenički odnos.

(4) Ne mogu se primiti na rad u sigurnosno-obavještajne agencije osobe za koje postoji zapreka za prijam u državnu službu.

(5) Ako na rad u sigurnosno-obavještajne agencije neka osoba nije primljena jer ne ispunjava uvjete odnosno jer postoje zapreke za prijam, sigurnosno-obavještajne agencije nisu dužne obrazložiti razloge zbog kojih nije primljena na rad.

Članak 70.

(1) Rješenje o prijemu u službu i o rasporedu na radno mjesto donosi ravnatelj sigurnosno-obavještajne agencije.

(2) Rješenje iz stavka 1. ovog članka ne dostavlja se središnjem tijelu državne uprave nadležnom za službeničke odnose, osim rješenja o stavljanju zaposlenika na raspolaganje Vladi RH.

(3) Protiv rješenja iz stavka 1. ovog članka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

Članak 71.

(1) Osobama koje su u sigurnosno-obavještajnu agenciju primljene na rad kao vježbenici može radni odnos prestati tijekom vježbeničkog staža ako se tijekom vježbeničkog staža ocijeni da ne pokazuju sposobnosti nužne za obavljanje poslova u sigurnosno-obavještajnoj agenciji.

(2) Protiv rješenja o prestanku radnog odnosa iz stavka 1. ovog članka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

(3) Osobe koje su u sigurnosno-obavještajnu agenciju primljene na rad kao službene osobe, službenici i namještenici primaju se uz obvezni probni rad u trajanju od jedne godine.

Plaće

Članak 72.

Plaće dužnosnika i zaposlenika sigurnosno-obavještajnih agencija, utvrđuju se odlukom Vlade sukladno odredbama ovog Zakona.

Članak 73.

(1) Plaću dužnosnika i zaposlenika sigurnosno-obavještajnih agencija čini umnožak koeficijenta složenosti poslova radnog mjesta na koja su raspoređeni i osnovice za izračun plaće.

(2) Koeficijenti složenosti poslova radnog mjesta utvrđuju se odlukom Vlade RH o plaćama.

(3) Osnovica za izračun plaće iz stavka 1. ovog članka je osnovica utvrđena prema propisima o državnim službenicima, nakon čega se uvećava za 0,5% za svaku godinu navršenog radnog staža.

Članak 74.

(1) Dužnosnici i službene osobe pored plaće utvrđene prema odredbi članka 74. ovog Zakona imaju za posebne uvjete rada i opasnost te odgovornost u obavljanju poslova pravo i na dodatke na plaću.

(2) Dodatke iz stavka 1. ovog članka utvrđuje Vlada u postotku od plaće dužnosnika odnosno službene osobe.

Prava, obveze i odgovornosti

Članak 75.

(1) Službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija dužne su izvršavati poslove na koje su raspoređene i kada je to povezano s opasnošću za njihov život, zdravlje ili njihovu imovinu.

(2) Službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija dužne su na temelju naloga nadređene im osobe poslove obavljati i duže od punog radnog vremena, ako je to nužno radi uspješnog i pravodobnog obavljanja službenog posla.

(3) Službenim osobama sigurnosno-obavještajnih agencija za rad iz stavka 2. ovog članka pripada pravo na novčanu naknadu ili im se određuju slobodni dani, sukladno pravilniku o unutarnjem redu sigurnosno-obavještajne agencije.

Članak 76.

(1) Dužnosnici i službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija imaju pravo na staž osiguranja u povećanom trajanju, tako da se svakih 12 mjeseci stvarno provedenih na dužnosti odnosno radu može računati kao 15, 16, 17, ili 18 mjeseci staža osiguranja,

(2) Na prijedlog ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija Vlada će odrediti radna mjesta sa stažem osiguranja u povećanom trajanju.

Članak 77.

(1) Zaposlenici sigurnosno-obavještajnih agencija ne smiju biti članovi političkih stranaka, niti smiju sudjelovati u njihovim aktivnostima ili politički djelovati u sigurnosno-obavještajnim agencijama, a ne smiju obavljati niti neku drugu javnu ili profesionalnu dužnost.

(2) Zaposlenici sigurnosno-obavještajnih agencija ne smiju biti članovi uprava ili nadzornih odbora trgovačkih društava niti odgovarajućih tijela drugih pravnih osoba.

Članak 78.

(3) Zaposlenici sigurnosno-obavještajnih agencija ne smiju, bez suglasnosti Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, javno istupati i komentirati rad službe i drugih tijela i osoba u pitanjima nacionalne sigurnosti, niti upoznavati neovlaštene osobe s podacima i dokumentima sigurnosno-obavještajnih agencija.

Članak 79.

(1) Dužnosnici odnosno čelnici i zaposlenici sigurnosno-obavještajnih agencija i drugih tijela sigurnosno-obavještajnog sustava koji su imali pristup podacima i dokumentima sigurnosno-obavještajnih agencija ili drugih tijela sigurnosno-obavještajnog sustava dužni su čuvati podatke i dokumente koji su zakonom određeni kao klasificirani bez obzira na način na koji su ih doznali, dok na zakonom propisan način ne budu oslobođeni čuvanja tajne.

(2) Osobe iz stavka 1. ovog članka ne smiju prisvajati dokumente sigurnosno-obavještajnih agencija i drugih tijela sigurnosno-obavještajnog sustava.

(3) Povreda odredbi stavka 1. i 2. ovog članka predstavlja razlog za razrješenje odnosno prestanak rada čelnika odnosno dužnosnika i zaposlenika iz stavka 1. ovog članka.

(4) Protiv rješenja prestanku radnog odnosa iz stavka 3. ovog članka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

(5) Obaveza čuvanja tajne traje i nakon prestanka rada čelnika odnosno dužnosnika i zaposlenika iz stavka 1. ovog članka.

(6) Ravnatelj sigurnosno-obavještajnih agencija donijet će propise o označavanju tajnosti podataka, načinu postupanja s tajnim podacima i posebnim zaštitnim mjerama čuvanja tajnih podataka.

Članak 80.

(1) Zaštita tajnosti identiteta zaposlenika sigurnosno-obavještajnih agencija, tajnih suradnika, osoba koje pomažu sigurnosno-obavještajnim agencijama i drugih izvora podataka te zaštita načina na koji je podatak prikupljen, obveza je sigurnosno-obavještajnih agencija i drugih tijela sigurnosno-obavještajnog sustava.

(2) U slučaju potrebe svjedočenja službenih osoba sigurnosno-obavještajnih agencija ili tajnih suradnika u postupcima pred pravosudnim tijelima, a postupci su vezani za procesuiranje osoba koje su uhićene zahvaljujući aktivnostima službenih osoba sigurnosno-obavještajnih agencija ili tajnih suradnika pravosudna tijela dužna su održati u tajnosti njihov identitet.

Članak 81.

(1) Službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija koje su odlukom nadležne zdravstvene komisije proglašene nesposobnim za obavljanje poslova na koje su raspoređene, zbog ozljede ili oboljenja koje je nastupilo u obavljanju zakonom i drugim propisima određenih poslova, raspoređuju se na druge poslove koje mogu obavljati time da zadržavaju plaću i druga prava iz službeničkog odnosa, a ako se ne može rasporediti zadržavaju plaću i druga prava iz službeničkih odnosa do donošenja konačnog rješenja o pravu na mirovinu, a najdulje tri godine od dana donošenja odluke o nesposobnosti.

(2) Službene osobe koje u obavljanju poslova ili povodom obavljanja tih poslova izgube život sahranit će se u mjestu koje odredi njihova obitelj na teret sredstava državnog proračuna.

(3) U slučaju iz stavka 2. ovog članka obitelji službenih osoba imaju pravo na jednokratnu novčanu pomoć u visini posljednje neto plaće isplaćene službenoj osobi uvećane 12 puta.

Članak 82.

(1) Osoba koja pruži pomoć službenim osobama sigurnosno-obavještajnih agencija u obavljanju njihovih poslova i tim povodom bude ozlijeđena ili se razboli, a nije osigurana po drugoj osnovi, za vrijeme liječenja ima prava iz zdravstvenog osiguranja kao da je zaposlena u sigurnosno-obavještajnoj agenciji, a za slučaj

invalidnosti prouzročene ozljedom ili bolešću nastale za vrijeme pružanja pomoći službenoj osobi ima prava iz mirovinskog osiguranja na teret državnog proračuna.

(2) Obitelj osobe koja prilikom pružanja pomoći službenim osobama sigurnosno-obavještajnih agencija u obavljanju njenih poslova izgubi život ima prava iz članka 81. stavka 2. i 3. ovog Zakona.

Članak 83.

Ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija imenuju povjerenstvo koje utvrđuje okolnosti pod kojima su službena osoba ili osoba koja je pružala pomoć službenim osobama sigurnosno-obavještajnih agencija u obavljanju njihovih poslova izgubile život, narušile zdravlje ili se razboljele.

Članak 84.

(1) Ako je protiv službenih osoba sigurnosno-obavještajnih agencija pokrenut kazneni postupak zbog radnji počinjenih u obavljanju poslova sigurnosno-obavještajnih agencija, sigurnosno-obavještajne agencije će službenim osobama osigurati odvjetničku ili drugu pravnu pomoć, osim ako je kazneni postupak pokrenut na temelju kaznene prijave sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) Pod uvjetima iz stavka 1. ovog članka sigurnosno-obavještajne agencije će osigurati pravnu pomoć službenim osobama i nakon što im je prestao radni odnos.

Članak 85.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije za svoje zaposlenike ugovaraju životno osiguranje ili osiguranje za slučaj smrti ili gubitka radne sposobnosti u svezi s radom te njihove imovine u svezi s radom.

(2) Službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija ovisno o složenosti poslova imaju pravo na dopunsko odnosno dodatno zdravstveno osiguranje na teret sredstava državnog proračuna.

Članak 86.

(1) Na temelju rješenja ministra obrane, ravnatelja SOA odnosno predstojnika UVNS-a o prestanku službe zbog potreba službe zaposlenik VSOA-e, SOA-e i UVNS-a može ostvariti pravo na starosnu mirovinu, bez obzira na godine života, kada navrší mirovinski staž od najmanje 30 godina, od toga najmanje 15 godina mirovinskog staža na dužnostima odnosno poslovima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem sukladno odredbama Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba.

(2) Zaposlenicima sigurnosno-obavještajnih agencija kojima prestaje radni odnos zbog ostvarivanja prava na mirovinu pripada otpremnina. Visina otpremnine odredit će se pravilnikom koji donose ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija.

(3) Kao vrijeme provedeno na radnom mjestu sigurnosno-obavještajnih agencija računa se i vrijeme provedeno na odgovarajućim poslovima u sigurnosno-obavještajnim agencijama koje prestaju s radom na temelju ovog Zakona.

Članak 87.

(1) Za štetu nastalu građanima ili pravnim osobama nezakonitim, namjernim ili krajnje nepažljivim postupanjem zaposlenika sigurnosno-obavještajnih agencija odgovorna je Republika Hrvatska.

(2) Republika Hrvatska ima pravo od zaposlenika sigurnosno-obavještajnih agencija za koga se utvrdi da je kriv za nastanak štete iz stavka 1. ovog članka, tražiti povrat iznosa isplaćenog trećim osobama.

(3) Službenu osobu koja je odgovorna za štetu može se iz opravdanih razloga u cijelosti ili djelomično osloboditi obveze naknade štete.

(4) Opravdani razlozi su postupanje službene osobe u izvanrednim uvjetima ili pod okolnostima kada je štetu bilo otežano ili nemoguće izbjeći.

(5) Postojanje okolnosti iz stavka 2. ovog članka utvrđuju i rješenje o djelomičnom ili potpunom oslobađanju od štete donose ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija.

Povrede službene dužnosti

Članak 88.

(1) Zaposlenici sigurnosno-obavještajnih agencija za povrede službene odnosno radne dužnosti odgovaraju sukladno Zakonu o državnim službenicima ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

(2) Zaposlenici VSOA-e za povrede službene odnosno radne dužnosti, odnosno stegovne pogreške ili prijestupe odgovaraju sukladno Zakonu o državnim službenicima odnosno Zakonu o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 89.

(1) Zbog lakše povrede službene odnosno radne dužnosti odnosno zbog stegovne pogreške zaposlenika VSOA-e, postupak na prijedlog nadređene osobe vode i rješenje donose ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija, odnosno osobe koje oni odrede.

(2) Zbog teže povrede službene odnosno radne dužnosti odnosno zbog stegovnog prijestupa postupak, na prijedlog ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija ili osoba koje oni odrede, vode i rješenja donose posebni disciplinski odnosno stegovni sudovi.

(3) Prvostupanjski disciplinski odnosno stegovni sudovi imaju predsjednika i pet članova koje ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija ili osobe koje oni odrede imenuju iz reda zaposlenika sigurnosno-obavještajnih agencija, od kojih su predsjednik i najmanje dva člana diplomirani pravnici. Prvostupanjski sudovi odlučuju u vijeću od tri člana koje određuje predsjednik prvostupanjskog suda za svaki pojedini slučaj. Vijeću uvijek predsjedava član određen iz reda diplomiranih pravnik, a može mu predsjedati i predsjednik suda.

(4) Drugostupanjski disciplinski odnosno stegovni sudovi imaju predsjednika i sedam članova koje ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija odnosno osobe koje oni odrede imenuju iz reda zaposlenika sigurnosno-obavještajne agencije, od kojih su predsjednik i najmanje četiri člana diplomirani pravnici. Drugostupanjski sud odlučuje u vijeću od tri člana koje određuje predsjednik drugostupanjskog suda za svaki pojedini slučaj. Vijeću uvijek predsjedava član određen iz reda diplomiranih pravnika, a može mu predsjedati i predsjednik drugostupanjskog suda.

(5) U postupcima protiv zaposlenika sigurnosno-obavještajnih agencija zbog povrede službene odnosno radne dužnosti javnost je isključena.

Članak 90.

Lake povrede službene dužnosti su uz lake povrede službene dužnosti propisane Zakonom o državnim službenicima, odnosno stegovne pogreške su uz stegovne pogreške propisane Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske i:

- neprofesionalno ponašanje djelatnika sigurnosno-obavještajnih agencija prema građanima odnosno djelatnicima drugih tijela državne uprave
- priopćavanje podataka, bez odobrenja neposrednog rukovoditelja, iz djelokruga rada određene ustrojstvene jedinice sigurnosno-obavještajne agencije nenadležnim zaposlenicima drugih ustrojstvenih jedinica.

Članak 91.

Teže povrede službene dužnosti su uz teže povrede službene dužnosti propisane Zakonom o državnim službenicima, odnosno stegovni prijestupi su uz stegovne prijestupe propisane Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske i:

- nepravilno ili nenamjensko korištenje povjerenih sredstava,
- iznošenje neistina o sigurnosno-obavještajnoj agenciji,
- poduzimanje ili nepoduzimanje bilo koje radnje s ciljem onemogućavanja ili otežavanja izvršavanja poslova sigurnosno-obavještajne agencije,
- davanje neistinitih i nepotpunih iskaza nadležnim nadzornim tijelima,
- priopćavanje podataka sigurnosno-obavještajnih agencija, bez obzira na stupanj tajnosti, neovlaštenim osobama
- iznošenje službenih dokumenata s oznakom tajnosti van radnih prostorija agencija, osim po odobrenju neposrednog rukovoditelja

Članak 92.

Zaposlenicima sigurnosno-obavještajnih agencija se za tešku povredu službene dužnosti odnosno stegovnog prijestupa uz kazne za povredu službene dužnosti određene Zakonom o državnim službenicima, odnosno stegovne kazne određene Zakonom o službi u Oružanim snagama mogu izreći i disciplinska, odnosno stegovna kazna prestanka radnog odnosa uvjetno na vrijeme od 3 do 12 mjeseci.

Članak 93.

Kada je službena osoba udaljena iz službe oduzima joj se službena iskaznica, značka, oružje i druga sredstva koja su joj povjerena za obavljanje posla.

Premještaj

Članak 94.

- (1) Radi potrebe obavljanja poslova službena osoba može privremeno ili trajno biti premještena na drugo radno mjesto u istoj ili drugoj ustrojstvenoj jedinici sigurnosno-obavještajne agencije, u istom ili drugom mjestu rada.
- (2) Premještaj do jedne godine smatra se privremenim premještajem.
- (3) Trajni premještaj u drugo mjesto rada moguć je samo uz suglasnost službene osobe.
- (4) Žalba protiv rješenja o premještaju nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

Članak 95.

- (1) Službena osoba koja se premješta u drugo mjesto rada udaljeno više od 50 kilometara od mjesta njegova stanovanja, ostvaruje prava predviđena Zakonom o državnim službenicima.
- (2) Službena osoba premještena na vlastiti zahtjev nema prava iz stavka 1. ovog članka.

Članak 96.

- (1) Na temelju sporazuma između ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija i čelnika drugog državnog tijela, službena osoba može, bez vlastite suglasnosti, privremeno ili trajno biti premještena na rad u drugo državno tijelo, na odgovarajuće radno mjesto za koje je propisana ista stručna sprema .
- (2) Sporazum o premještaju iz stavka 1. ovog članka sklapa se na temelju potreba sigurnosno-obavještajnih agencija i drugih državnih tijela za djelatnicima posebnih stručnih vještina i znanja te odgovarajućih sigurnosnih uvjeta utvrđenih kroz postupak sigurnosne provjere.
- (3) Službena osoba koja se premješta na rad u drugo državno tijelo ne može se bez vlastite suglasnosti trajno premjestiti u drugo mjesto rada koje je udaljeno više od 50 kilometara od mjesta njegova stanovanja.
- (4) Žalba protiv rješenja o premještaju nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

Članak 97.

- (1) Službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija mogu biti upućene na rad u inozemstvo u okviru suradnje sa stranom sigurnosnom ili drugom odgovarajućom službom ili na temelju međunarodnog ugovora.

Članak 98.

Ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija pobježe će urediti prava, obveze i odgovornosti službene osobe za vrijeme premještaja u drugo državno tijelo ili za vrijeme rada u inozemstvu.

Prestanak službe

Članak 99.

(1) Službenim osobama SOA-e uz slučajeve prestanka državne službe propisane Zakonom o državnim službenicima služba će prestati ako se utvrdi da su nesavjesnim obavljanjem poslova ili povredom propisa kojima se uređuje rad SOA-e onemogućavale obavljanje poslova iz djelokruga SOA-e.

(2) Službenim osobama VSOA-e uz slučajeve prestanka državne službe propisane Zakonom o državnim službenicima odnosno Zakonom o službi u Oružanim snagama služba će prestati ako se utvrdi da su nesavjesnim obavljanjem poslova ili povredom propisa kojima se uređuje rad VSOA-e onemogućavale obavljanje poslova iz djelokruga VSOA-e.

(3) Pod onemogućavanjem obavljanja poslova iz stavka 1. i stavka 2. ovog članka smatra se prekoračenje ovlasti ili neprimjenjivanje ovlasti, uslijed čega je nastupila šteta za fizičke ili pravne osobe, sigurnosno-obavještajne agencije, državne tijela ili Republiku Hrvatsku.

(4) Rješenje o prestanku službe u slučaju iz stavka 1. i 2. ovog članka, donose ravnatelji na prijedlog ovlaštenih službenih osoba koje su utvrdile postojanje činjenica iz stavka 3. ovog članka.

(5) Protiv rješenja iz stavka 3. ovog članka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

(6) Kada rješenje o prestanku službe u slučaju iz stavka 2. ovog članka donosi ravnatelj VSOA-e za službene osobe koje su djelatne vojne osobe, o njihovom djelatnom statusu i drugim pravima iz radnog odnosa izvan VSOA-e odlučuju Ministarstvo obrane ili Oružane snage.

Članak 100.

(1) Službenim osobama SOA-e uz slučajeve prestanka službe po sili zakona propisane Zakonom o državnim službenicima, a službenim osobama VSOA-e uz slučajeve prestanka službe po sili zakona propisane Zakonom o državnim službenicima odnosno Zakonom o službi u Oružanim snagama, služba po sili zakona prestaje:

- kada joj nadležno tijelo utvrdi pravo na mirovinu radi opće ili profesionalne nesposobnosti za rad - danom pravomoćnosti rješenja,
- kada se utvrdi da je zaposlenik kod primanja na rad iznio neistinite podatke - danom saznanja za neistinitost podataka,
- kada je osuđena za kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti, osim za kaznena djela iz glave XX. Kaznenog zakona Republike Hrvatske koja se odnose na sigurnost prometa - danom pravomoćnosti presude,
- ako odbije zakoniti premještaj - danom kojim se morao javiti na dužnosti,

- kada se sazna da je postupila suprotno odredbi članka 77. i 78. ovog Zakona -danom saznanja o povredi ovih odredbi,
- kada se sazna da je postupila suprotno odredbi članka 79., stavak 1. i stavak 2. ovog Zakona -danom saznanja o povredi ove odredbe.

Članak 101.

Ako nadležna zdravstvena povjerenstva sigurnosno-obavještajnih agencija odnosno UVNS-a proglase zaposlenika nesposobnim za daljnji rad ovlaštenu vještak iz članka 113. stavka 1. Zakona o mirovinskom osiguranju utvrdit će kod tog zaposlenika postojanje profesionalne ili opće nesposobnosti za rad prema Zakona o mirovinskom osiguranju.

Članak 102.

(1) Na temelju odluke ravnatelja sigurnosno-obavještajnih agencija odnosno predstojnika UVNS-a zaposlenicima sigurnosno-obavještajnih agencija odnosno UVNS-a koji imaju 20 godina staža osiguranja od čega su stvarno proveli najmanje 10 godina na dužnostima odnosno poslovima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, a za koje se u odgovarajućem postupku utvrdi nemogućnost daljnje profesionalnog razvoja, služba može prestati zbog profesionalne nesposobnosti za rad s pravom na invalidsku mirovinu.

(2) Protiv rješenja iz stavka 3. ovog članka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

VIII. NADZOR NAD SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNIM AGENCIJAMA

Članak 103.

Nadzor nad sigurnosno-obavještajnim agencijama provode:

- Hrvatski sabor
- Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost
- Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija

Članak 104.

(1) Nadzor nad sigurnosno-obavještajnim agencijama obavlja Hrvatski sabor neposredno i putem odbora Hrvatskog sabora nadležnog za nacionalnu sigurnost.

(2) U provedbi nadzora iz stavka 1. ovog članka Hrvatski sabor može zatražiti:

- od sigurnosno-obavještajne agencije izvješća o radnjama i mjerama koje provodi sigurnosno-obavještajna agencija,
- od predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske izvješća o poduzetim mjerama tajnog prikupljanja podataka ili o poduzetim mjerama tajnog prikupljanja podataka prema određenim osobama,
- od sigurnosno-obavještajnih agencija izvješća o provođenju mjera tajnog prikupljanja podataka ili o provođenju mjera tajnog prikupljanja podataka prema određenim osobama,

- izvješće o tome da li sigurnosno-obavještajne agencije prikupljaju podatke koji se tiču zastupnika ili osobe koja je član njegovog obiteljskog domaćinstva,

(3) U provedbi nadzora nad sigurnosno-obavještajnim agencijama Hrvatski sabor odnosno odbor nadležan za nacionalnu sigurnost može zatražiti od UVNS-a dostavljanje izvješća i obavijesti i/ili obavljanje stručnog nadzora nad sigurnosno-obavještajnim agencijama.

(4) Odbor Hrvatskog sabora nadležan za nacionalnu sigurnost može obaviti i neposredan nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija.

(5) U slučaju obavljanja neposrednog nadzora od strane odbora Hrvatskog sabora nadležnog za nacionalnu sigurnost primjenjuju se odredbe ovog Zakona koje određuju postupanje UVNS-a pri obavljanju stručnog nadzora.

Članak 105.

(1) Pored pitanja iz članka 104. stavka 2. ovog Zakona o kojima će raspravu provoditi odbor Hrvatskog sabora nadležan za nacionalnu sigurnost, Odbor je ovlašten i saslušavati ravnatelje i službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija o tome jesu li neke mjere i radnje tih agencija bile nezakonite, raspravljati o zakonitosti financijskog i materijalnog poslovanja sigurnosno-obavještajnih agencija, razmatrati izvješće Pučkog pravobranitelja o zaštiti ustavnih i zakonskih prava građana u postupcima koje poduzimaju sigurnosno-obavještajne agencije, te razmatrati rad sigurnosno-obavještajnih agencija u svezi s vanjskom politikom Republike Hrvatske.

(2) Kada Hrvatski sabor ili odbor hrvatskog sabora nadležan za nacionalnu sigurnost zatraži izvješća i dokumentaciju ili potrebne podatke od sigurnosno-obavještajnih agencija, Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija i predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske u slučaju iz članka 104. stavka 2. podstavka 3. ovog Zakona, o tome će obavijestiti UVNS, te će predstojnika UVNS-a i ravnatelja nadležne sigurnosno-obavještajne agencije pozvati da prisustvuje sjednici na kojoj se raspravlja o pitanjima iz rada sigurnosno-obavještajne agencije.

(3) Informacije Hrvatskome saboru, odnosno odboru Hrvatskog sabora nadležnom za nacionalnu sigurnost, ne mogu sadržavati podatke o osobama s kojima je surađivala sigurnosno-obavještajna agencija u provođenju svoje djelatnosti i podatke dobivene od stranih obavještajnih ili sigurnosnih službi/agencija osim po dopuštenju tih službi/agencija ili odluci Vijeća za nacionalnu sigurnost.

(4) Radom odbora Hrvatskog sabora nadležnog za nacionalnu sigurnost predsjedava zastupnik iz redova najzastupljenije oporbene stranke.

Stručni nadzor nad radom sigurnosno-obavještajnih agencija

Članak 106.

Stručni nadzor nad radom sigurnosno-obavještajnih agencija i OTC-a obavlja UVNS.

Članak 107.

(1) U obavljanju poslova stručnog nadzora UVNS:

- prati i nadzire zakonitosti rada,
- prati i nadzire ostvarivanje propisanih ciljeva i djelokruga rada,
- prati i nadzire djelotvornost i svrsishodnost rada,
- nadzire primjenu mjera tajnog prikupljanja podataka kojima se ograničavaju ustavna ljudska prava i temeljne slobode,
- nadzire uporabu financijskih sredstava,
- nadzire koordinaciju i suradnju među sigurnosno-obavještajnim agencijama i odgovarajućim službama drugih zemalja.

(2) U obavljanju poslova iz stavka 1. ovog članka UVNS može vršiti uvid u izvješća i druge dokumente sigurnosno-obavještajnih agencija i OTC-a, obavljati razgovore s ravnateljima i zaposlenicima sigurnosno-obavještajnih agencija i OTC-a, kada je to nužno radi utvrđenja činjenica odlučnih za ocjenu zakonitosti rada.

Članak 108.

(1) Sigurnosno-obavještajne agencije dužne su službenim osobama UVNS-a na njihov obrazloženi zahtjev omogućiti i uvid u podatke o identitetu izvora agencija samo u slučaju ako je to neophodno radi ostvarivanja ciljeva nadzora u konkretnom slučaju

(2) U slučaju izričitog neslaganja sa zahtjevom iz stavka 1. ovog članka ravnatelj sigurnosno-obavještajnih agencija zatražit će da odluku o konkretnom slučaju donese Vijeće za nacionalnu sigurnost

Članak 109.

(1) Kada UVNS, obavljajući poslove iz članka 107. stavka 1. ovog Zakona utvrdi postupanja sigurnosno-obavještajnih agencijama kojima se kršio ili krši Ustav i zakoni RH, predstojnik UVNS-a dužan je poduzeti mjere kojima će se trenutno otkloniti uočene nepravilnosti i o tome izvjestiti Predsjednika RH i predsjednika Vlade RH, te predsjednika Hrvatskog Sabora ukoliko je nadzor obavljen na zahtjev Hrvatskog sabora, odnosno odbora Hrvatskog sabora nadležnog za nacionalnu sigurnost.

(2) Mjere iz stavka 1. ovog članka koje poduzima UVNS pobliže će se odrediti uredbom iz članka 11. ovog Zakona.

Građanski nadzor nad radom sigurnosno-obavještajnih agencija

Članak 110.

(1) Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija razmatra predstavke građana i udruga građana odnosno pojedinačne slučajeve ugrožavanja prava građana koja su im prigodom obavljanja poslova iz svoje nadležnosti počinile sigurnosno-obavještajne agencije odnosno službene osobe sigurnosno-obavještajnih agencija.

(2) U sklopu poslova iz stavka 1. ovog članka Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija razmatra i predstavke građana i udruga građana koje se odnose na nezakonitu primjenu mjera tajnog nadzora telekomunikacija.

(3) Kada temeljem stavka 1. i 2. ovog članka ili na neki drugi način Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija zaključi da postoji opravdana

sumnja o ugrožavanju prava građana podnosi zahtjev za pismenim očitovanjem ravnateljima sigurnosno-obavještajnih agencija odnosno OTC-a. Ravnatelji sigurnosno obavještajnih agencija odnosno ravnatelj OTC-a dužni su na zahtjev za očitovanjem odgovoriti najkasnije u roku 15 dana.

(4) U očitovanju iz stavka 3. ovog članka ravnatelji sigurnosno obavještajnih agencija odnosno ravnatelj OTC-a dužni su navesti jesu li građanima protuzakonito ugrožena njihova prava odnosno jesu li mjere tajnog nadzora telekomunikacija poduzete protuzakonito, uz odgovarajuće obrazloženje.

(5) Ukoliko se očitovanjem iz stavka 3. ovog članka ne otklone sumnje o nezakonitom ugrožavanju prava građana ili se ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija odnosno ravnatelj OTC-a ne očituju u roku 15 dana Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija je ovlašteno pozvati na razgovor ravnatelje sigurnosno-obavještajnih agencija ili rukovoditelje nadležnih ustrojstvenih jedinica sigurnosno-obavještajnih jedinica, odnosno ravnatelja OTC-a.

(6) Ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija, ravnatelj OTC-a, odnosno čelnici ustrojstvenih jedinica, nakon što ih je Vijeće za građanski nadzor pozvalo na razgovor, dužni su prigodom razgovora predočiti dokumentaciju iz koje je razvidno da su sigurnosno-obavještajne agencije odnosno OTC postupale u skladu sa zakonom.

(7) Ukoliko i dalje postoje sumnje o ugrožavanju prava građana Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija će o istome obavijestiti odbor Hrvatskog sabora nadležan za nacionalnu sigurnost, koji je ovlašten zatražiti od UVNS-a poduzimanje stručnog nadzora u konkretnom slučaju.

(8) Kada je odbor Hrvatskog sabora nadležan za nacionalnu sigurnost, u slučaju iz stavka 6. ovog članka, zatražio od UVNS-a poduzimanje nadzora u konkretnom slučaju, predstavnik Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija sudjelovat će u nadgledanju provedbe nadzora.

(9) UVNS je dužan u roku 20 dana odboru Hrvatskog sabora nadležnom za nacionalnu sigurnost podnijeti izvješće o izvršenom stručnom nadzoru, a odbor Hrvatskog sabora nadležan za nacionalnu sigurnost po primitku izvješća isto u roku 3 dana dostavlja Vijeću za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija.

(10) Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija je u svakom slučaju dužno građaninu odnosno udruzi građana odgovoriti u roku od 45 dana od dana podnošenja predstavke.

Članak 111.

(1) Ukoliko se provedenim postupcima i nadzorom utvrdi da građanima prava nisu ugrožena Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija o istom ih izvješćuje bez dodatnih obrazloženja.

(2) Ukoliko se utvrdi da je u konkretnom slučaju došlo do ugrožavanja prava građana Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija o utvrđenim povredama uz odgovarajuće obrazloženje izvješćuje građanina, odbor Hrvatskog sabora nadležan za nacionalnu sigurnost i Glavnog državnog odvjetnika.

Članak 112.

(1) Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija sastoji se od predsjednika i šest članova koje imenuje Hrvatski sabor.

(2) Predsjednik i članovi Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija biraju se iz reda nestranačkih javnih osoba istaknutih u područjima zaštite ljudskih prava i razvoja demokracije te iz reda znanstvenika i stručnjaka u području prava i zaštite nacionalne sigurnosti.

(3) Predsjednik i članovi Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija imenuju se na četiri godine i nakon isteka mandata mogu biti ponovno imenovani.

(4) Predsjednik i članovi Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija za zakonitost svog rada odgovorni su Hrvatskom saboru, a nadzor nad zakonitošću njihova rada provodi odbor Hrvatskog sabora nadležan za nacionalnu sigurnost.

(5) Pitanja bitna za rad Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija koja nisu uređena ovim Zakonom, i obavljanje administrativnih poslova, uredit će se aktom Hrvatskoga sabora na prijedlog odbora Hrvatskog sabora nadležnog za nacionalnu sigurnost.

Članak 113.

(1) Predsjednik i članovi Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija dužni su kao tajnu čuvati sve podatke i saznanja koja saznaju u obavljanju poslova Vijeća.

(2) Obveza iz stavka 1. ovog članka traje i po prestanku obnašanja dužnosti.

IX. SREDSTVA ZA RAD SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNIH AGENCIJA, UREDA VIJEĆA ZA NACIONALNU SIGURNOST, ZAVODA ZA SIGURNOST INFORMACIJSKIH SUSTAVA I OPERATIVNO-TEHNIČKOG CENTRA ZA NADZOR TELEKOMUNIKACIJA

Članak 114.

(1) Sredstva za rad sigurnosno-obavještajnih agencija, UVNS-a, ZSIS-a i OTC-a osiguravaju se u državnom proračunu.

(2) U okviru sredstava za rad sigurnosno-obavještajnih agencija, UVNS-a, ZSIS-a i OTC-a osiguravaju se i posebna sredstva za radni prostor, tehničku opremu, posebne namjene u obavljanju obavještajnih i protuobavještajnih poslova, školovanje, obuku i osposobljavanje zapsolenika sigurnosno-obavještajnih agencija, te za mjere prikrivanja.

Članak 115.

Na financijsko i materijalno poslovanje sigurnosno-obavještajnih agencija, UVNS-a, ZSIS-a i OTC-a odgovarajuće se primjenjuju propisi koji uređuju poslovanje tijela državne uprave. Podaci o financijskom i materijalnom poslovanju tajni su.

X. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 116.

(1) Uredbe koje se odnose na unutarnje ustrojstvo sigurnosno-obavještajnih agencija, UVNS-a, ZSIS-a i OTC-a, te druge uredbe propisane ovim Zakonom, Vlada će donijeti u roku 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

(2) Pravilnici o unutarnjem redu i pravilnici o načinu sigurnosno-obavještajnog postupanja sigurnosno-obavještajnih agencija, Pravilnici o unutarnjem redu i drugi pravilnici UVNS-a donijet će se u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 117.

Ravnatelj SOA-e imenovat će se u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 118.

(1) Ravnatelj ZSIS-a imenovat će se u roku 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

(2) Pravilnik o unutarnjem redu i ostali pravilnici ZSIS-a donijet će se u roku 60 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 119.

(1) Danom stupanja na snagu ovog Zakona započinju s radom SOA, VSOA i ZSIS, a prestaju s radom Obavještajna agencija (OA), Protuobavještajna agencija (POA) i Vojna sigurnosna agencija (VSA), te Zavod za informacijsku sigurnost i kriptozastitnu tehnologiju.

(2) Unutarnje ustrojstvene jedinice OA-e i POA-e nastavljaju s radom kao unutarnje ustrojstvene jedinice SOA-e, do stupanja na snagu Uredbe o unutarnjem ustrojstvu SOA-e.

(3) Danom stupanja na snagu ovog Zakona zaposlenici Obavještajne agencije (OA) i zaposlenici Protuobavještajne agencije (POA) postaju zaposlenici SOA-e, a zaposlenici Vojne sigurnosne agencije (VSA) postaju zaposlenici VSOA-e i do donošenja Pravilnika o unutarnjem redu SOA-e, odnosno VSOA-e, obavljaju poslove na kojima su zatečeni na dan stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 120.

(1) Zaposlenici Obavještajne agencije (OA), Protuobavještajne agencije (POA) i Vojne sigurnosne agencije (VSA) nastavljaju s radom na poslovima radnih mjesta na kojima su zatečeni na dan stupanja na snagu ovog Zakona i zadržavaju plaću i

oddatke na plaću utvrđene dosadašnjim rješenjima do donošenja rješenja o rasporedu na poslove utvrđene pravilnicima o unutarnjem redu SOA-e i VSOA-e .

(2) Zaposlenici sigurnosno-obavještajnih agencija mogu se rasporediti na radna mjesta za koja se traži jedan stupanj viša stručna sprema od one koju imaju uz uvjet da u roku od četiri godine od dana prethodnog rasporeda steknu traženu stručnu spremu.

(3) Zaposlenici SOA-e koji odbiju raspored i djelatnici VSO-e koji odbiju raspored ili ne budu raspoređeni staviti će se na raspolaganje Vladi, osim djelatnih vojnih osoba zaposlenika VSOA-e koji se stavljaju na raspolaganje Ministarstvu obrane i Oružanim snagama.

Članak 121.

(1) Danom stupanja na snagu ovog Zakona, prostor, opremu, uređaje, pismohranu i dokumentaciju i druga sredstva Obavještajne agencije i Protuobavještajne agencije preuzima SOA, Vojne sigurnosno agencije preuzima VSOA, a Zavoda za informacijsku sigurnost i kripto-zaštitnu tehnologiju preuzima ZSIS, ako Predsjednik Republike i Vlada Republike Hrvatske suglasno ne odrede drugačije.

(2) Do dana stupanja na snagu Pravilnika o načinu obavještajno-sigurnosnog postupanja i drugih provedbenih propisa SOA-e i VSOA-e ogovarajuće će se primjenjivati odredbe postojećih akata kojim je uređen način obavještajnog odnosno sigurnosnog djelovanja Obavještajne agencije, Protuobavještajne agencije i Vojne sigurnosne agencije, ako nisu suprotne odredbama ovog Zakona.

Članak 122.

Do ustrojavanja OTC-a poslove iz nadležnosti OTC-a obavlja Operativno-tehnički centar za nadzor telekomunikacija SOA-e.

Članak 123.

Odredbe iz stavka 105. stavka 4. ovog Zakona primjenjivat će se od dana konstituiranja novog saziva Hrvatskog sabora, nakon održanih sljedećih parlamentarnih izbora.

Članak 124.

(1) Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje važiti Zakon o sigurnosnim službama Republike Hrvatske ("Narodne novine", 32/02, 38/02).

(2) Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje važiti Uredba Vlade RH o osnivanju Zavoda za informacijsku sigurnost i kripto-zaštitnu tehnologiju.

(3) Danom stupanja na snagu Uredbe iz članka 20. stavka 1. ovog Zakona prestaje važiti dosadašnja Uredba o obvezama iz područja nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske za pravne i fizičke osobe u telekomunikacijama.

Članak 125.

Ovaj Zakon stupa na snagu 30 dana od dana objave u "Narodnim novinama".

O B R A Z L O Ž E N J E

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI I PITANJA KOJA SE NJIME RJEŠAVAJU

a) Ocjena stanja

Područje koje se zakonskim prijedlogom ima urediti propisano je Zakonom o sigurnosnim službama (NN 32/02, 38/02). Donošenjem tog Zakona 2002. godine dotadašnji sigurnosno-obavještajni sustav prilagođen je nekim suvremenim postulatima pogotovo u području uvođenja standarda o zaštiti ljudskih prava u području primjene instrumenata kojima raspolažu sigurnosne službe. Tako je primjerice Zakonom uveden Vrhovni sud u postupak odobravanja mjera kojima se poseže u privatnost građana umjesto što je to do tada obavljao ministar unutarnjih poslova. Također je bitno naglasiti da su se tim Zakonom propisali uvjeti pod kojima se navedene mjere mogu odobriti kao i ograničeni vremenski rok za njihovu primjenu za razliku od ranijeg zakonskog rješenja po kojemu je ministar unutarnjih poslova raspolagao vrlo široko određenim pravnim okvirom odnosno *de facto* pravom na diskrecionu procjenu o potrebi primjene takvih mjera (odlukom Ustavnog suda upravo je zbog toga i ukinut članak 18. tada važećeg Zakona o unutarnjim poslovima i tako onemogućena primjena prava odlučivanja o poduzimanju tajnih mjera na temelju diskrecione procjene -op.). Osim navedenog Zakon je uredio neka važna područja koja su do tada bila regulirana pod zakonskim normama (mjere prikrivanja, odnosi s tajnim suradnicima, specifičan status djelatnika službi) te je u području nadzora nad sigurnosnim službama uveo novo tijelo u funkciji tzv. građanskog ili civilnog nadzora (Vijeće za nadzor sigurnosnih službi). Zakon je također implementirao tada novo uvedeno ustavno rješenje po kojemu Predsjednik RH i Vlada u skladu s ustavom i zakonom, surađuju u usmjeravanju rada sigurnosnih službi (čl. 103. Ustava RH). Slijedom takvog ustavnog rješenja Zakon je ustanovio posebna tijela zadužena za usmjeravanje i nadzor sigurnosnih službi (Vijeće za nacionalnu sigurnost, Savjet za koordinaciju sigurnosnih službi i Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost) te njihov rad, postupak sazivanja i vođenja radnih sjednica kao i donošenje odluka potpuno uskladio s Ustavom jednako kao i imenovanje čelnika sigurnosnih službi i Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost kod kojega je ozakonjeno načelo supotpisa između Predsjednika Republike i predsjednika Vlade Republike Hrvatske. Osim toga vrijedno je spomenuti i da je Zakon predvidio temeljne usmjeravajuće dokumente kao što su Strategija nacionalne sigurnosti, Strategija obrane i Godišnje smjernice za rad sigurnosnih službi čime je zapravo institucionalizirano polje usmjeravanja i tako bitno smanjeno područje mogućih zlouporaba odnosno usmjeravanja rada sukladno partikularnim, proizvoljnim i sličnim nelegitimnim interesima.

Postojeći Zakon, dakle, vrlo sadržajno i cjelovito regulira područje sigurnosno-obavještajnih poslova u strukturalnom i metodološko-funkcionalnom smislu te implementira najviše standarde zaštite ljudskih prava u području primjene sigurnosno-obavještajne metodologije i ostvarivanja nadzora te potpuno uravnoteženo

implementira ustavnu normu o suradnji između Predsjednika Republike i Vlade Republike Hrvatske u usmjeravanju rada sigurnosnih službi. Navedeno je zasigurno rezultiralo značajnim doprinosom potrebama i interesima nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske ali i širim sigurnosnim interesima definiranim u okvirima i relacijama kruga zemalja članica ili kandidata NATO i EU.

Međutim, u primjeni navedenog Zakona, a posebno u uvjetima naraslih sigurnosnih potreba, zahtjeva i očekivanja od istih službi, pokazali su se i određeni zakonski nedostaci koji ozbiljno i odlučujuće utječu na učinkovitost i sigurnost rada službi, a time i na njihovu racionalnost i ekonomičnost.

U tom smislu, ključni nedostaci utvrđeni su u područjima:

-teritorijalne i funkcionalne nadležnosti sigurnosnih službi nekompatibilne konkretnim sigurnosnim potrebama i zahtjevima nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske

-primjene temeljnih metoda rada posebno sa stajališta interesa optimalne operativnosti

-mogućnostima upravljanja ljudskim resursima s obzirom na specifičnosti poslova i povećane potrebe za sigurnošću i učinkovitošću rada.

U području teritorijalne nadležnosti vrlo je izražen problem sadašnje striktno podjele između Obavještajne Agencije (OA) i Protuobavještajne Agencije (POA) na rad u zemlji i rad u inozemstvu. Kategorije inozemstva i tuzemstva bitno su promijenjene u svom stvarnom značenju posljednjih godina i to se posebno izražava u pogledu državno-političkih integracijskih procesa, liberaliziranog graničnog režima te kretanja i boravka stranaca, zatim promijenjenih i liberaliziranih mogućnosti transnacionalnog gospodarskog i financijskog poslovanja te drugih posvemašnjih posljedica globalizacije na prometnom, medijskom, poslovnom, političkom ali i kriminalnom, sigurnosnom i svakom drugom polju. Sve to ima vrlo bitne posljedice na formiranje novih sigurnosnih prijetnji, modificiranje starih ili klasičnih te slijedom toga osobito i na organizaciju rada sigurnosnog sustava. S time u vezi važno je istaknuti da ključni suvremeni sigurnosni fenomeni pa i oni koji predstavljaju ugroze nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske uglavnom imaju i međunarodnu dimenziju bilo s obzirom na svoje organizacijsko ishodište ili spektar djelovanja odnosno porijeklo, kretanje i djelovanje uključenih aktera. Ovo posebno vrijedi za fenomene transnacionalnog organiziranog kriminala te međunarodnog i tzv. globalnog terorizma. Adekvatan obavještajno-sigurnosni odgovor ili postavljanje prema takvim vrstama sigurnosnih ugroza može se uspješno realizirati jedino ekvivalentnim odnosno također međunarodno usmjerenim i aktivnim pristupom koji ne poznaje pravnih zapreka u vidu striktnih teritorijalnih razgraničenja između vanjskih i unutarnjih službi. Radi se, naime, o tradicionalnim ali zastarjelim podjelama između unutarnjih i vanjskih službi proizišlim iz ranijih vremena obilježenih klasičnim poimanjem pojmova državnog suvereniteta i međunarodnih odnosa slijedom čega su se i sigurnosne prijetnje kategorizirale na vanjske i unutarnje, a u teoriji razvijali pojmovi unutarnje i vanjske sigurnosti. Suvremene okolnosti su bitno drugačije, kao i nove ili općim promjenama modificirane sigurnosne prijetnje, njihova važnost i načini suzbijanja. Najznačajnije sigurnosne prijetnje (terorizam i organizirani kriminal

povezan s korupcijom, pranjem novca i proliferacijom pogotovo sredstava za masovno uništenje itd.) asimetrične su i međunarodne odnosno globalne naravi. Novim prijetnjama u izmijenjenim okolnostima nužno je, dakle, suprotstaviti i adekvatno izmijenjene i prilagođene sigurnosne sustave u organizacijskom i tehnološkom smislu. Sporost u toj prilagodbi rezultira opadanjem učinkovitosti sigurnosnih sustava i nekim upravo time uzrokovanim katastrofalnim posljedicama.

Prevladavanje ovog problema tj. neprilagođenosti klasično organiziranih sigurnosnih sustava suvremenim sigurnosnim prijetnjama, vrši se u svijetu na tri načina:

- fleksibilnijim tumačenjem teritorijalne nadležnosti koji tolerira unutarnjim službama rad u inozemstvu, a vanjskim unutar zemlje;
- stvaranjem središnjih koordinativnih institucija ili radnih operativno-analitičkih tijela;
- objedinjavanjem vanjskih i unutarnjih službi.

Objedinjavanje službi držimo optimalnim rješenjem za manje zemlje s u pravilu izraženim defanzivnim obilježjem strategije nacionalne sigurnosti kod kojih vanjska ili inozemna komponenta predstavlja samo prirodnu i specifičnu izvedenicu i logičnu sastavnicu sigurnosnog sustava čija je suština strukturalno i funkcionalno primarno povezana s pitanjem zaštite esencijalnih nacionalnih vrijednosti unutar zemlje. U tako postavljenoj strategiji zaštite nacionalne sigurnosti i ulozi sigurnosno-obavještajnih službi velik je naglasak na međunarodnoj suradnji između partnerskih zemalja. Ista je međutim trenutno, slijedom postojećeg Zakona, obilježena ekskluzivnom ulogom OA što u praksi predstavlja birokratsku smetnju i usporava protok informacija na štetu učinkovitosti i racionalnosti poslovanja.

Institucionalno izdvajanje inozemne komponente rada (OA) pokazalo se u praksi nefunkcionalnim rješenjem neprilagođenim stvarnim i konkretnim sigurnosnim potrebama Republike Hrvatske. To je, unatoč svim nastojanjima za međusobnim usklađivanjem rezultiralo nedovoljno integriranim i povezanim sustavom rada prema inozemno determiniranim i povezanim prijetnjama i izazovima, a na organizacijskom planu dupliranjem kapaciteta rukovodne, protokolarne i logističko-tehničke naravi s posljedicama po interese i zahtjeve racionalnog i ekonomičnog poslovanja.

Vojna sigurnosna agencija (VSA) po sadašnjem je Zakonu u obavljanju obavještajnih poslova ograničena na obradu podataka koje joj u doba mira prikuplja Obavještajna agencija (OA) dok tek u slučaju ratnog stanja ili stanja neposredne ugroženosti opstojnosti, jedinstvenosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske može i sama prikupljati podatke radom u inozemstvu. Ovakvo zakonsko rješenje nije u skladu s standardima NATO-a te je isto nužno promijeniti odnosno omogućiti VSA mogućnost prikupljanja obavještajnih podataka iz područja obrambene sigurnosti i u mirnodopskim uvjetima.

U obavljanju protuobavještajnih poslova VSA je ograničena na poduzimanje poslova iz svoje nadležnosti isključivo unutar prostora i objekata Ministarstva obrane i Oružanih snaga slijedom čega je u svom radu ozbiljno ograničena na samo fragmentarno zahvaćanje sigurnosnih problema vojne naravi i suradnju s Protuobavještajnom agencijom (POA) koja je stručno drugačije profilirana te nije organizacijski i teritorijalno kompatibilna sa sustavom VSA.

U području primjenjivanih metoda rada zapaženi su pojedini nedostaci i slabosti čije je anuliranje ili osposobljavanje neophodno ne samo za podizanje učinkovitosti rada već i za sprječavanje prijetjećeg snižavanja radne sposobnosti. U području primjene metoda koje su u vezi s nadzorom telekomunikacijskog prometa ovo je važno i za učinkovitosti sveukupnog sigurnosnog sustava zemlje uključujući policiju i državno odvjetništvo odnosno USKOK kao specijalizirani vid državno odvjetničkog kompleksa poslova.

Problemi izazvani nedovoljno kvalitetnim zakonskim rješenjem flagrantno su izraženi u području:

- zakonitog nadzora telekomunikacijskog prometa
- procedure odobravanja mjera kojima se ostvaruje posezanje u ustavna prava na privatnost građana
- komunikacije s građanima

Suvremene potrebe zakonitog nadziranja nad telekomunikacijskim prometom predstavlja jedan od značajnijih instrumenata sigurnosti uvriježen u demokratskoj praksi te nacionalnim i međunarodnim normama i dokumentima pravnog i deklarativno-političkog karaktera.

Iako nepopularna, ova mogućnost je pravno i politički neupitna, a u operativnom i sudsko dokaznom smislu nezaobilazno sredstvo suvremenog načina suzbijanja i dokazivanja najtežih vrsta kriminala te prijetnji javnoj i nacionalnoj sigurnosti. Pravno uporište evidentno proizlazi iz Europske konvencije o ljudskim pravima, Ustava RH, te slijedom toga Zakona o kaznenom postupku i Zakona o sigurnosnim službama kao temeljnog zakona za primjenu ovog instrumenta. Stoga je popravljanje nedostataka iz Zakona o sigurnosnim službama i kvalitetno reguliranje te materije u ovom Prijedlogu zakona zapravo ključ za zakonito i učinkovito služenje navedenim instrumentom u cilju ostvarivanja sigurnosnih interesa u preventivnom, sigurnosno-obavještajnom te represivnom i sudsko-dokaznom smislu.

Svojom nedostatnom i nedovoljno preciznom regulacijom važeći Zakon je prouzročio sadašnju manjkavu, neujednačenu i nesustavnu, a time i nadzoru nedovoljno dostupnu primjenu mjera iz područja nadzora telekomunikacija. Konačan rezultat je izražen u vrlo niskom stupnju učinkovitosti primijenjenih mjera i inferiornosti u odnosu na ciljne osobe odnosno nositelje i aktere najozbiljnijih kriminalnih djelovanja kao prijetnji interesima javne i nacionalne sigurnosti. S takvim slabostima u primjeni jednog od osnovnih instrumenata u zaštiti sigurnosti RH ne može biti pouzdan i ozbiljan partner i čimbenik u okviru kruga zemalja koje tendiraju stvaranju europskog sigurnosnog sustava.

Procedure odobravanja tajnih mjera ili mjera kojima se zakonito poseže u ustavna prava građana na njihovu privatnost, potrebno je doraditi ili uskladiti s suvremenim sigurnosnim potrebama. Tako, primjerice mjera iz čl. 17. st. 3. točka 6. Zakona o sigurnosnim službama (tajno praćenje na otvorenom prostoru i javnim mjestima) kao i pojedini oblici zakonitog nadzora nad telekomunikacijama (nadzor podataka o telekomunikacijskom prometu ili međunarodnih komunikacijskih veza) predstavljaju objektivno niži stupanj posezanja u navedena ustavna prava na privatnost građana ili niži stupanj nadzornog interesa sa stajališta domaćeg pravnog poretka (međunarodne komunikacijske veze), a s druge strane evidentan je interes za pojednostavljenom

procedurom njihove primjene u cilju povećanja operativne brzine i krajnje učinkovitosti. Za ovakva kategorizirana rješenja koja suptilno uravnotežuju i optimalno pomiruju interese učinkovitosti službi i zaštite ustavnih prava građana, postoje pouzdani komparativni primjeri u zemljama neupitnih sigurnosnih i demokratskih standarda.

Kod proceduralnih pitanja i odobravanja mjera predlagač drži nužnim korigirati i odredbu o vremenskom trajanju tajnih mjera (čl. 18. Zakona) prema kojoj mjere mogu trajati najdulje četiri mjeseca uz mogućnost produženja bez navođenja vremena. Zbog te zakonske neodređenosti Vrhovni sud je analogijom primjenjivao sličan model propisan Zakonom o kaznenom postupku (mogućnost produženja za još tri mjeseca). Zbog nedostatne regulacije ovog područja i tumačenja u skladu s kaznenopravnom procedurom javljaju se problemi u primjeni zakona i specifičnih operativno-taktičkih oblika preventivnog nadzora pogotovo osoba, skupina i institucija koje su sumnjive zbog involviranosti u djelovanja iz kompleksa tzv. globalnog terorizma. Radi eliminiranja takvih problema i omogućavanja pune operativne funkcionalnosti ali i nadzora nad zaštitom građanskih prava, zakonski Prijedlog propisuje formalnu mogućnost produženja ili iznalaženja novog sudskog naloga uz pribavljeno meritorno ili stručno mišljenje Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost. Na taj način, što je i osnovna intencija Prijedloga postiže se optimalan sklad i ravnoteža između interesa operativnosti i učinkovitosti s jedne i interesa nadzora i zaštite ljudskih prava s druge strane.

Komunikacija između Agencija osobito POA-e s građanima pokazala je također određene zakonske nedorečenosti koje su dijelom olakšale nastajanje spornih situacija u primjeni zakona i čak generiranju javnih afera koje su štetile ugledu, profesionalnoj diskreciji i sigurnosti funkcija i zaposlenika. Poučeni takvim lošim i štetnim iskustvima u novom zakonskom Prijedlogu se insistira na legitimiranju službenih osoba prilikom njihovih službenih postupanja odnosno zahtjeva prema građanima, upoznavanju građana s njihovim pravima odnosno slobodi izbora glede prihvaćanja komunikacije sa službenim osobama te na obveznom snimanju razgovora u službenim prostorijama.

Pitanje mogućnosti upravljanja ljudskim resursima nužno je ograničiti propisima koji su u mogućnosti obraniti temeljna službenička prava od volontarističkih tendencija upravljačke strukture. No, s druge strane i pretjerano normiranje službeničkih prava onemogućuju provedbu politike upravljanja ljudskim resursima u skladu s posebnim potrebama i obilježjima rada u sigurnosno-obavještajnim službama. Budući da posebne potrebe rada u takvim službama zahtijevaju i posebne sposobnosti, znanja i vještine te posebne sigurnosne kvalitete predviđene kroz sustav sigurnosnog provjeravanja, nužno je eliminirati zakonske zapreke i nedostatke koji priječe profiliranje službi u skladu sa sebi svojstvenim i međunarodno zahtijevanim standardima osposobljenosti i sigurnosti. Prema važećem Zakonu, primjerice, nema mogućnosti premještanja službenika u druga državna tijela bez njihove suglasnosti kao niti u slučaju nedostatne razine kvalitete sigurnosne provjere. Nadalje, osim odgovarajućim organizacijskim rješenjima glede cirkuliranja službene dokumentacije i drugih poslovnih mjera, zakonskim Prijedlogom predviđaju se i dodatne zaštitne mjere prvenstveno kroz ozakonjenje redovne ili preventivne primjene poligrafa za uposlenike Agencija.

b) Osnovna pitanja koja se predlažu urediti Zakonom

Ovim Zakonom uređuje se cjelovit sigurnosno-obavještajni sustav Republike Hrvatske kao suštinski dio sustava nacionalne sigurnosti. Zakon u cijelosti definira sve elemente tog sustava, njihove međusobne odnose, način i smjer pojedinačnog i zajedničkog funkcioniranja te posebne oblike stručnog, parlamentarnog i građanskog ili civilnog nadzora.

Zakonom se osnivaju dvije sigurnosno-obavještajne agencije i to Sigurnosno-obavještajna agencija (SOA) i Vojna sigurnosno-obavještajna agencija (VSOA). Navedene agencije pokrivaju civilno i vojno područje sigurnosnog i obavještajnog rada u zemlji i inozemstvu prevladavajući tako suvremene poteškoće u sagledavanju sigurnosnih i obavještajnih poslova po klasičnim obrascima razlikovanja na vanjske i unutarnje. Agencije nemaju represivne ovlasti. Njihov rad sastoji se u posebnim oblicima prikupljanja tajnih i javnih podataka od značaja za nacionalnu sigurnost u civilnoj i vojnoj sferi, obradi i analizi tih podataka i pružanju informacijske potpore donositeljima političkih odluka i državnim tijelima koja primjenjuju zakone u područjima koja su od interesa i značaja nacionalne sigurnosti.

Osim navedenih službi Zakonom se osnivaju Zavod za sigurnost informacijskih sustava i Operativno-tehnički centar za nadzor telekomunikacija. Zavod se ustanovljava kao središnje državno tijelo za tehnička područja informacijske sigurnosti u tijelima javne vlasti Republike Hrvatske subordiniran Vladi odnosno Savjetu za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija (imenovanje ravnatelja i predlaganje kandidata za ravnatelja) te u određenim sadržajima (nadzor) Uredu Vijeća za nacionalnu sigurnost

Operativno-tehnički centar za nadzor telekomunikacija nadležan je za ostvarivanje tehničke koordinacije između telekomunikacijskih operatera i tijela koja su ovlaštena za primjenu mjera tajnog nadzora telekomunikacija i u tom smislu zamjenjuje dosadašnji istovrsni Centar pri POA-i. Time se postiže učinak smanjivanja broja ili koncentriranja ovlasti unutar nove službe SOA-e i omogućuje sustav neovisnog pristupa OTC-u od strane policije odnosno državnog odvjetništva i USKOK-a što je također jedan od europskih sigurnosnih standarda kojima se izbjegava monopol službi koje se bave zaštitom nacionalne sigurnosti (tzv. tajne službe) u području zakonitog nadzora telekomunikacija. Na ovaj način postignut je i optimalan učinak u smislu stvaranja uvjeta za kvalitetan nadzor i smanjivanje rizika ili mogućnosti zlorabiti u primjeni ovih mjera jer je u lanac njihove primjene uključena još jedna samostalna institucija podložna posebnom sustavu nadzora. Ravnatelj OTC-a imenuje Vlada na prijedlog Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, izvješća o radu OTC-a dostavljaju se Uredu Vijeća za nacionalnu sigurnost.

Zakonski Prijedlog veliku pažnju posvećuje usmjeravanju sigurnosno-obavještajnih službi, a u pitanjima od značaja za nacionalnu sigurnost institucionalizira koordinaciju navedenih ali prema potrebi i drugih državnih službi koje sudjeluju u praćenju, otkrivanju i progonu kriminala. Tako je već postojećem Savjetu za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih službi uz čelnike sigurnosno-obavještajnih službi, čelnika Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost, člana Vlade zaduženog za nacionalnu sigurnost i savjetnika Predsjednika Republike za nacionalnu sigurnost, moguće, po novom

zakonskom Prijedlogu pridodati i čelnike državnog odvjetništva i USKOK-a, policije, carine, financijske policije, inspektorata, ureda za sprječavanje pranja novca, ureda za zaštitu i spašavanje i drugih osoba čija bi nazočnost koristila predmetnim zadaćama odnosno zaštitu nacionalne sigurnosti od različitih prijetnji. S obzirom na činjenicu i međunarodni standard oslobođenja sigurnosnih i obavještajnih službi od represivnih ovlasti, te na činjenicu uske specijaliziranosti državnih službi po svom metodološkom određenju nužno je postići kvalitetno operativno usklađivanje svih službi budući se one s različitih aspekata zapravo bave istim sigurnosnim prijetnjama ili problemima (terorizam, organizirani kriminal, korupcija itd.) i teže istom cilju. Iako su državne službe i načelno po svojoj općoj nadležnosti upućene na međusobnu suradnju sukladno svojoj zakonskoj nadležnosti, predlagač drži korisnim i dodatno zakonski institucionalizirati koordinativnu funkciju ovih službi u pravcu zaštite interesa nacionalne sigurnosti.

Osim Savjeta Prijedlog zadržava i funkciju Vijeća za nacionalnu sigurnost kao krovnog savjetodavnog tijela koje svojim radom zapravo uravnotežuje ustavnu ulogu Predsjednika Republike i Vlade po pitanju usmjerenja sigurnosnih službi ali i institucionalnog razmatranja i procjene sigurnosnih prijetnji i rizika te definiranja smjernica i zaključaka o načinima zaštite i ostvarivanja optimalnih interesa nacionalne sigurnosti.

U svrhu ostvarivanja stručne, administrativne i nadzorne funkcije za potrebe rada Vijeća za nacionalnu sigurnost i Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija zakonski prijedlog zadržava i dodatno pojačava funkciju i sadržaje Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost.

Drugim riječima zakonskim Prijedlogom namjerava se propisati:

- sve sastavnice sigurnosno-obavještajnog sustava, njihov djelokrug i međusobne odnose (sigurnosno-obavještajne agencije, samostalna potporno-tehnička tijela, usmjeravajuća i koordinativna tijela)
- poslove i ovlasti sigurnosno-obavještajnih agencija
- ustrojstvo i upravljanje sigurnosno-obavještajnih agencija
- statusna prava i obveze dužnosnika i zaposlenika
- nadzor nad sigurnosno-obavještajnim agencijama

c) Posljedice koje će donošenjem Zakona proisteći

Donošenjem predloženog Zakona cjelovito će se i potpuno urediti sigurnosno-obavještajni sustav Republike Hrvatske kojega sačinjavaju Sigurnosno-obavještajna agencija (SOA) i Vojna sigurnosno-obavještajna agencija (VSOA) kao okosnica i ključni elementi sustava, zatim Zavod za sigurnost informacijskih sustava i Operativno-tehnički centar za nadzor telekomunikacija s pomoćnom ulogom obavljanja posebnih poslova tehničke i potporne naravi, Vijeće za nacionalnu sigurnost i Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija kao koordinativna radna tijela u funkciji usmjerenja i koordinacije i Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost kao administrativno i stručno tijelo za potporu rada Vijeća za nacionalnu sigurnost i Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija te agencija. U okviru Savjeta institucionalizira se i suradnja između dviju agencija i drugih državnih službi uključenih u suzbijanje kriminala koje raspolažu ovlastima

pravne prisile čime se uređuje i garantira kvalitetna suradnja između sigurnosno-obavještajnog i pravno-represivnog raspoloživog državnog mehanizma usmjerenog na sprječavanje, otkrivanje te dokazivanje kriminala koji je od značaja za zaštitu nacionalne sigurnosti.

Pored navedenog, Zakon koncipira optimalan sustav nadzora kroz nekoliko razina i to stručnoj, sudskoj, parlamentarnoj i građanskoj ili civilnoj.

Na stručnoj razini nadzor provodi Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost, na sudskoj Vrhovni sud u okviru odobravanja mjera kojima se poseže u ustavna prava građana na privatnost, na parlamentarnoj razini nadzor provodi Hrvatski sabor neposredno ili posredstvom saborskog odbora nadležnog za nacionalnu sigurnost i na razini građanskog ili civilnog nadzora Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija.

Zakonom se predviđa urediti teritorijalna i funkcionalna nadležnost agencija u skladu s stvarnim i predviđenim sigurnosnim potrebama Republike Hrvatske i u skladu s obvezama i očekivanjima u okvirima sigurnosnih sustava zemalja iz kruga EU i NATO-a.

U metodološkom smislu zakonski Prijedlog koncipira optimalan sustav instrumenata koji su raspoloživi sigurnosnim i obavještajnim službama iz kruga sigurnosnih sustava zemalja EU i NATO. Zakonski Prijedlog u potpunosti slijedi strukovne potrebe i zahtjeve za učinkovitošću u uvjetima naraslih i izmijenjenih sigurnosnih prijetnji i izazova.

S druge strane Prijedlog implementira najviše standarde zaštite ljudskih prava u primjeni zakonskih mjera iz područja rada sigurnosnih i obavještajnih službi.

Potrebno je naglasiti da sukladno najvišim standardima zaštite ljudskih prava u ovom području Agencije ne raspolažu nikakvim sredstvima ili ovlastima pravne prisile osim u području fizičkog osiguranja vlastitih objekata, sredstava i osoba i to na razini ovlasti kojima temeljem zakona raspolažu ovlaštene fizičke i pravne osobe u području privatne zaštite (zaštitarske kuće).

Komunikacija s građanima je dodatno normirana, a eventualna komunikacija u službenim prostorijama podliježe obvezi audio i video dokumentiranja.

Primjena tajnih mjera kojima se na temelju zakona poseže u ustavna prava građana na privatnost podliježu odobrenju Vrhovnog suda. Mogućnost njihovog produženja uvjetovana je dodatnim stručnim mišljenjem Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost, a u postupak primjene mjera zakonitog nadzora nad telekomunikacijama dodatno je uključena još jedna institucija (Operativno-tehnički centar za nadzor telekomunikacija) koja proširujući krug ili lanac međusobno ovisnih i u primjenu uključenih osoba i institucija, smanjuje rizike od zlouporaba odnosno svodi ih na najmanju moguću mjeru, a znatno povećava izgleda i mogućnosti nadzornih tijela da eventualne zlouporabe otkriju.

Posebnim odredbama o mogućnosti premještaja službenika u druga državna tijela kao i ozakonjenje poligrafa kao sastavnog dijela redovnih sigurnosnih provjera za

zaposlenike omogućiti će se dodatna profilacija agencija prema kriterijima povećanih i posebnih potreba ili zahtjeva u pogledu sigurnosnog, stručnog i psihofizičkog legitimiteta i kvalificiranosti.

Na kraju se može ustvrditi da zakonski Prijedlog stvara uvjete za značajnu racionalizaciju u strukturalno-organizacijskom i funkcionalnom smislu odnosno reduciranje dosadašnjih dvostrukih kapaciteta u upravljačkom, protokolarnom, logističkom, tehničkom i operativno-analitičkom smislu. Posebno se očekuje racionalnija uporaba radnih resursa budući se spajanjem POA i OA u jedinstvenu službu te kompletiranjem nadležnosti VSOA u vojnom segmentu, prevladavaju dosadašnje pretjerane međusobne ovisnosti između službi i slijedom toga administrativne distance i zapreke koje su štetile brzini i protočnosti informacija i procesu njihovog prikupljanja i analitičkog obrađivanja.

Drugim riječima zakonski Prijedlog garantira sljedeće:

- 1. Cjelovit i jedinstven pravno uređen sigurnosno-obavještajni sustav kao dio šireg sustava nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske**
- 2. Racionalnu i jasnu podjelu teritorijalne i funkcionalne nadležnosti između službi sukladno stvarnim sigurnosnim potrebama te specifičnim i autonomnim sigurnosnim cjelinama (vojnoj i civilnoj)**
- 3. Optimalno raspoloživ operativni i tehnički instrumentarij za prikupljanje podataka potpuno usklađen s najvišim standardima zaštite ljudskih prava**
- 4. Optimalnu prilagodbu općih državno službeničkih statusnih prava i obveza posebnim zahtjevima i potrebama sigurnosno-obavještajnog rada**
- 5. Visoko pouzdan sustav nadzora na izvršno-stručnoj, sudskoj, parlamentarnoj i građanskoj ili civilnoj razini**

Posebno napominjemo da je zakonski Prijedlog potpuno usklađen sa standardima sigurnosno-obavještajnih sustava zemalja Europske unije i članica NATO-a. Osobita sličnost predloženog sustava evidentna je u odnosu prema sustavima odnosno zakonskim propisima zemalja poput Nizozemske, Slovenije i Slovačke koje su vlastite sustave redizajnirale posljednjih nekoliko godina u skladu sa suvremenim sigurnosnim potrebama, veličini i značaju tih zemalja te najvišim demokratskim standardima u području zaštite ljudskih prava i sloboda.

II. OBJAŠNJENJE POJEDINIH ODREDBI

Odredbe iz članaka 1. i 2. propisuju osnivanje dviju sigurnosno-obavještajnih agencija i to Sigurnosno-obavještajne agencije (SOA) kao civilne i Vojne sigurnosno-

obavještajne agencije (VSOA) kao vojne agencije u sastavu ministarstva obrane. Odredbe načelno, a u kasnijim poglavljima detaljno, propisuje djelokrug agencija koji se sastoji u sustavnom prikupljanju i analizi podataka koji su od značaja za nacionalnu sigurnost odnosno podataka čija je svrha u otkrivanju i na taj način prevenciji i sprječavanju radnji koje su usmjerene protiv opstojnosti, neovisnosti, jedinstvenosti i suverenosti Republike Hrvatske, a osobito nasilnom rušenju ustroja državne vlasti, Ustavom i zakonima utvrđenih ljudskih prava i temeljnih sloboda i osnova gospodarskog sustava Republike Hrvatske.

Radi ostvarivanja suradnje između Predsjednika Republike i Vlade RH u usmjeravanju rada sigurnosno-obavještajnih agencija osniva se Vijeće za nacionalnu sigurnost, a radi operativnog usklađivanja rada sigurnosno-obavještajnih agencija osniva se Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija.

Također se propisuju pravna osnova i izvorišta za usmjeravanje agencija.

Glava II. (*Vijeće za nacionalnu sigurnost, Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost, Zavod za sigurnost informacijskih sustava, Operativno-tehnički centar za nadzor telekomunikacija*)

Odredbe iz članaka 3. i 4. propisuju poslove iz djelokruga Vijeća za nacionalnu sigurnost, njegov sastav i postupak djelovanja odnosno sazivanja i vođenja sjednica te odlučivanja.

U članku 5. propisuje se djelokrug, sastav te postupak i dinamika djelovanja Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija.

U člancima 6. do 12., zatim 13. do 17. te 18. do 22. propisuje se djelokrug, način postupanja, pitanja ustrojstva, upravljanja i statusa čelnika i zaposlenika Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost, Zavoda za sigurnost informacijskih sustava i Operativno-tehničkog centra za nadzor telekomunikacija.

UVNS obavlja stručne i administrativne poslove za Vijeće za nacionalnu sigurnost i Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, zatim poslove koji Vijeću omogućuju analizu izvješća sigurnosno-obavještajnih agencija i ocjenu ispunjenosti ciljeva te odluka Predsjednika Republike i Vlade u usmjeravanju rada sigurnosno-obavještajnih agencija te poslova koji Predsjedniku Republike i Vladi omogućuju nadzor nad radom sigurnosno-obavještajnih agencija.

UVNS također predstavlja središnje tijelo za koordinaciju aktivnosti vezanih za primjenu mjera i standarda informacijske sigurnosti u tijelima javne vlasti u Republici Hrvatskoj te za usklađenu primjenu istih mjera u području razmjene klasificiranih podataka između Republike Hrvatske i stranih zemalja i organizacija.

UVNS provodi i stručni nadzor nad radom sigurnosno-obavještajnih agencija sukladno člancima 106. do 109. Zakona.

Zavod za sigurnost informacijskih sustava predstavlja središnje državno tijelo za tehnička područja informacijske sigurnosti u tijelima javne vlasti Republike Hrvatske odnosno za poslove sigurnosnih akreditacija informacijskih sustava i mreža tijela javne vlasti, upravljanja kriptomaterijalima koji se koriste u razmjeni klasificiranih podataka između tijela javne vlasti Republike Hrvatske i stranih zemalja i

organizacija, koordiniranje prevencije i otklanjanja problema vezanih uz sigurnost računalnih mreža, zatim poslove istraživanja, razvoja i ispitivanja tehnologija namijenjenih zaštiti klasificiranih podataka te izdavanju uvjerenja (certifikata) o uporabi istih.

Operativno-tehnički centar za nadzor telekomunikacija (OTC) obavlja aktivaciju mjera tajnog nadzora, ostvaruje tehničku koordinaciju između telekomunikacijskih operatera i tijela ovlaštenih za primjenu mjera tajnog nadzora telekomunikacija (policija, USKOK, SOA i VSOA) i ima ovlast nadzora nad radom davatelja telekomunikacijskih usluga u smislu izvršenja njihovih zakonskih obveza iz područja nacionalne sigurnosti. OTC podliježe nadzoru UVNS-a sukladno članku 21. st. 3 te člancima 106. i 107., dok Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija predlaže Vladi imenovanje ravnatelja i daje suglasnost za donošenje podzakonskih normi.

Glava III. (Sigurnosno-obavještajne agencije)

U članku 23. propisuje se djelokrug SOA-e usmjeren na s jedne strane sprječavanje aktivnosti ili radnji usmjerenih na ugrožavanje nacionalne sigurnosti i to putem terorizma i drugih oblika organiziranog nasilja, strane obavještajne djelatnosti, ekstremističkog organiziranja i djelovanja, ugrožavanja sigurnosti najviših državnih dužnosnika te šticećenih objekata i prostora, organiziranog i gospodarskog kriminala, neovlaštenog ulaska u zaštićene državne informacijske i komunikacijske sustave i odavanja klasificiranih podataka te s druge strane na prikupljanje i analizu podataka političke, gospodarske, znanstveno-tehnološke i sigurnosne prirode koji se odnose na strane države, organizacije, političke i gospodarske saveze, skupine i osobe, a osobito one koji ukazuju na djelovanja usmjerena protiv interesa nacionalne sigurnosti RH.

U članku 24. propisuje se djelokrug VSOA kao ustrojstvene jedinice Ministarstva obrane za planiranje i provođenje potpore Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske u cilju obrane opstojnosti, suverenosti, neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske. VSOA je nadležna za prikupljanje podataka u inozemstvu o vojskama i obrambenim sustavima drugih zemalja i vanjskim pritiscima koji mogu imati utjecaj na obrambenu sigurnost, odnosno o aktivnostima u inozemstvu koje su usmjerene na ugrožavanje obrambene sigurnosti zemlje. Unutar zemlje VSOA također prikuplja i analizira podatke o aktivnostima usmjerenim na ugrožavanje obrambene moći države.

Glava IV. (Poslovi i ovlasti sigurnosno-obavještajnih agencija)

U člancima od 25. do 38. propisuju se načini prikupljanja podataka i to korištenjem javnih izvora, komunikacijom s građanima, potraživanjem službenih podataka od državnih i tijela lokalne uprave i samouprave te pravnih osoba uključujući uvid u registre i zbirke podataka i službenu dokumentaciju, i primjenom tajnih mjera i postupaka.

VSOA je u prikupljanju podataka u zemlji ograničena na prikupljanje podataka o pripadnicima Ministarstva obrane i Oružanih snaga te građanima zaposlenim u

tijelima, službama ili ustanovama Ministarstva obrane i Oružanih snaga, a izvan toga kruga osoba daljnje postupanje utvrđuje zajedno s SOA-om.

U komunikaciji s građanima kada za to ovlaštene zaposlenici Agencije postavljaju službene upite odnosno upite koje obrazlažu službenim potrebama Agencija, dužni su se legitimirati službenom iskaznicom i značkom, a razgovore unutar službenih prostorija obaviti isključivo uz jasnu, izričitu i nedvosmisleni suglasnost građana. Takvi razgovori se snimaju tonski, a po mogućnosti i video. Pristanak na razgovor i snimanje kao i autentičnost snimke dodatno se potvrđuje potpisom na zapisnik. U navedenu svrhu primjerak zapisnika i snimke čuva se u nadležnim ustrojstvenim jedinicama sigurnosno-obavještajnih agencija.

Prikupljanje podataka putem tajnih suradnika propisano je u članku 30. Suradnja može biti samo dragovoljna, identitet tajnih suradnika je pod posebnom zaštitom Agencija i samo pod Zakonom predviđenim uvjetima i postupku dostupna nadzornim tijelima.

Mjere tajnog prikupljanja podataka su podijeljene na one koje odobrava Vrhovni sud (tajni nadzor telekomunikacijskih sadržaja, tajni nadzor nad poštanskim i drugim pošiljkama, tajni nadzor i tehničko snimanje unutrašnjosti objekta, zatvorenih prostora i predmeta) i druge koje odobravaju ravnatelji Agencija (tajni nadzor podataka o telekomunikacijskom prometu, tajni nadzor lokacije korisnika, tajni nadzor međunarodnih komunikacijskih veza, tajno praćenje, motrenje i tehničko snimanje osoba u otvorenom prostoru i javnim mjestima i tajni otkup dokumenata i predmeta).

Navedene mjere, osobito one koje odobrava Vrhovni sud primjenjuju se pod uvjetom da se potrebni ili ciljevima opravdani zadaci odnosno podaci ne mogu prikupiti drugim, po ljudska prava blažim metodama ili pod uvjetom da bi njihovo prikupljanje bilo povezano s nerazmjernim poteškoćama.

Naloga za primjenu izdaje sudac Vrhovnog suda odnosno ravnatelji agencija.

Mjere koje odobrava Vrhovni sud odobravaju se na razdoblje od četiri mjeseca, a kod ponavljanja mjere potrebno je dostaviti dodatno obrazloženje sigurnosno-obavještajne agencije i stručno mišljenje o opravdanosti mjere od strane Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost. O ponovljenoj mjeri odlučuje tročlano sudsko Vijeće.

O mjerama koje odobrava ravnatelj pisanim i obrazloženim nalogom izvješćuje se Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost, a o mjeri tajnog otkupa dokumenata i predmeta i Glavni državni odvjetnik ako se radi o otkupu koji po svom formalnom zakonskom biću predstavljaju inkriminaciju (primjerice otkup sredstava poput oružja ili uzorka narkotika čije je posjedovanje i kupovina nedopušteno po općim propisima, a u svrhu dolaska do vrijednih podataka potrebnih za suzbijanje tih djelovanja i sl.).

U slučaju zahtjeva hitnosti, ravnatelj može privremeno do 24 sata odobriti primjenu mjera iz ingerencije Vrhovnog suda, a nakon toga postupati isključivo u skladu s sudskom odlukom. Ako nadležni sudac ne izda nalog svi prikupljeni podaci moraju se uništiti.

U člancima od 39. do 41. propisuje se način evidentiranja podataka i njihovog korištenja. Slijedom toga, Agencije uspostavljaju i vode zbirke i registre osobnih podataka i druge evidencije o prikupljenim podacima iz djelokruga Agencija.

Podaci iz evidencija čuvaju se kao tajni i smiju se upotrijebiti isključivo u svrhu obavljanja poslova iz djelokruga Agencija.

Građani imaju pravo biti obaviješteni da li se u Agencijama vode evidencije njihovih osobnih podataka i da li su prema njima poduzimane mjere tajnog prikupljanja podataka.

Također imaju i pravo uvida u dokumente o prikupljenim podacima, ali bez podataka o djelatnicima Agencije, izvorima i trećim osobama.

Sigurnosno-obavještajne agencije nisu dužne udovoljiti zahtjevima građana u slučaju da bi se na taj način: dovelo u opasnost izvršenje zadaća iz djelokruga Agencije, dovelo do ugrožavanja sigurnosti druge osobe ili dovelo do štetnih posljedica za nacionalnu sigurnost ili nacionalni interes Republike Hrvatske.

Dokumenti o podacima koji se ne odnose na svrhu radi koje su prikupljeni komisijски se uništavaju u roku 30 dana o čemu se sastavlja zapisnik.

Također i svi dokumenti i podaci koji su rezultat nezakonitog načina ili postupka prikupljanja uništavaju se komisijски u roku 30 dana o čemu se sastavlja zapisnik.

U člancima od 42. do 51. propisuju se poslovi sigurnosnog provjeravanja i protuobavještajne zaštite. Sigurnosne provjere se provode za fizičke ili pravne osobe određene ovim i drugim zakonima ili pod zakonskim normama koje uređuju ili bi uređivale ovo područje, a koje se imenuju na dužnosti ili na rad na mjestima gdje dolaze u posjed klasificiranih podataka i dokumenata ili bi u posjed istih mogli doći po drugoj osnovi (ugovori o nabavi roba i usluga ili izvođenju radova, pristup šticećenim osobama i objektima).

U okviru poslova protuobavještajne zaštite Agencije u okviru svog djelokruga izrađuju sigurnosne prosudbe moguće ugroženosti šticećenih osoba i objekata, sigurnosne provjere osoba koje imaju pristup šticećenim osobama, objektima i prostorima, mjere protuprislušne zaštite navedenih objekata i prostora te sudjeluju u planiranju, provođenju i nadzoru tehničkih i fizičkih mjera sigurnosti.

Pri obavljanju sigurnosnih provjera mogu se obaviti razgovori s provjeravanim i s njima povezanim osobama te primijeniti drugi zakonom raspoloživi postupci i mjere tajnog prikupljanja podataka.

Sigurnosno-obavještajna agencija (SOA) je nadležna za protuobavještajnu zaštitu državljana i institucija Republike Hrvatske u inozemstvu pri čemu surađuje s odgovarajućom ustrojstvenom jedinicom Ministarstva vanjskih poslova zaduženom za poslove sigurnosti.

Sigurnosno-obavještajne agencije sudjeluju u protuobavještajnoj zaštiti i skrbi za sigurnost vlastitih djelatnika, objekata i predmeta te drugih šticećenih osoba (npr. tajnih suradnika i sl.), objekata i predmeta uključujući, a prema procjeni o ugroženosti, i bivših djelatnika agencija ako je njihova ugroza u vezi s minulim radom u Agencijama.

U provedbi navedenih sigurnosnih poslova djelatnici agencija ovlaštene su primijeniti ovlasti odgovarajuće ovlastima kojima na temelju zakona raspolaze osobe koje obavljaju poslove privatne zaštite osoba i imovine (zaštitorske kuće).

S obzirom na djelokrug SOA-e i neposrednu uključenost u suzbijanje najtežih oblika kriminala, terorizma i s time u vezi povećane ugroze vlastite sigurnosti i potrebu žurne primjene mjere pravne prisile iz djelokruga redarstvenih vlasti, Zakon u čl. 50. propisuje donošenje sporazuma o suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova.

U odredbama iz članka 52. do 54. propisane su mjere prikrivanja i to vlasništva Agencija nad stvarima i pravnim osobama, prikrivanja identiteta zaposlenika i drugih osoba (tajnih suradnika) te prikrivanja svrhe prikupljanja podataka. Također se propisuje mogućnost korištenja tajnih usluga pravnih i fizičkih osoba uz odgovarajuću naknadu.

Odredbama članaka 55. i 56. propisuju se korisnici i vrste izvješćivanja koje Agencije poduzimaju o prikupljenim i obrađenim podacima iz njihovog zakonskog djelokruga. Podaci koji ukazuju na pripremanje ili počinjenje kaznenih djela dostavljaju se državnom odvjetništvu.

Izvješćivanje državnog odvjetništva o konkretnim kaznenim djelima može se odložiti uz dopuštenje Glavnog državnog odvjetnika ako bi se na taj način spriječilo ugrožavanje daljnjeg izvršenja zadaća iz djelokruga Agencije ili sigurnost djelatnika ili izvora Agencija.

U članku 57. propisuje se način i djelokrug pojedinih državnih institucija glede primjene strategijskog elektroničkog izviđanja za potrebe sigurnosno-obavještajnih agencija.

Glava V. (Suradnja sigurnosno-obavještajnih agencija)

Agencija koja prikupi podatke iz djelokruga druge agencije dužna joj je iste dostaviti te od druge agencije zahtijevati podatke koji su potrebni za obavljanje vlastitih poslova.

Agencije u svrhu zajedničkog obavljanja poslova iz mješovitog djelokruga obiju agencija mogu ustrojavati zajednička provedbena tijela ili skupine.

Za rješavanje eventualnih sukoba oko nadležnosti nadležan je Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, a u krajnjim slučajevima Vijeće koje je nadležno za donošenje odluka o usklađenom djelovanju sigurnosno-obavještajnih agencija.

Vijeće odobrava uspostavu i prestanak suradnje sa stranim službama na temelju prethodnog mišljenja Savjeta.

Međunarodna suradnja odvija se razmjenom podataka i opreme, zajedničkim provođenjem Stranim službama se mogu dostaviti podaci o hrvatskim državljanima ukoliko te osobe ugrožavaju nacionalnu sigurnost države primateljice ili ugrožavaju vrijednosti zaštićene međunarodnim pravom, a dostava takvih podataka ne bi bila u suprotnosti s interesima Republike Hrvatske ili bi zaštita interesa tih osoba bila od veće važnosti.

Također se za strane službe može obavljati sigurnosna provjera hrvatskih državljana uz njihovu suglasnost (ako kandidiraju za radna mjesta u inozemstvu koja zahtijevaju izradu sigurnosne provjere).

Glava VI. (Ustrojstvo i upravljanje sigurnosno-obavještajnim agencijama)

Uredbom Vlade o unutarnjem ustrojstvu sigurnosno-obavještajnih agencija propisuje se djelokrug pojedinih ustrojstvenih jedinica i ispostava, način upravljanja tim jedinicama i ispostavama, okvirni broj službenih osoba, službenika i namještenika, izgled sadržaj i pravo uporabe službene iskaznice i značke, pravo na nošenje i uporabu oružja, unutarnji nadzor rada, korištenje i raspolaganje financijskim i drugim sredstvima, ustrojavanje disciplinskih ili stegovnih sudova i druga pitanja od osobitog značaja za rada Agencija.

Pravilnikom o unutarnjem redu koje donose ravnatelji SOA odnosno ministar obrane (za VSOA) uz suglasnost predstojnika UVNS-a propisuje se potreban broj djelatnika i osnovni opis njihovih poslova te druga pitanja koja su od značaja za rad agencija, a nisu propisana zakonom ili uredbama.

Pravilnikom o načinu sigurnosno-obavještajnog postupanja pobliže se određuju postupci, mjere i sredstva u radu te način planiranja, programiranja, provedbe, evidentiranja i izvješćivanja u poslovima iz djelokruga agencija.

Prema članku 66. ravnatelji se imenuju i razrješuju rješenjem koje supotpisuju Predsjednik Republike i Predsjednik Vlade, a odbor Hrvatskog sabora nadležan za nacionalnu sigurnost daje prethodno mišljenje..

Ravnatelj se imenuje na četiri godine, a razriješen može biti ako trajno izgubi sposobnost za obavljanje dužnosti, ako ne provodi odluke Predsjednika Republike i Vlade kojima usmjeravaju rad agencija ili odluka u svezi s provedenim nadzorom nad radom agencija, zatim zbog povreda Ustava, zakona ili drugih propisa, zlouporabe položaja ili prekoračenja ovlasti, povrede tajnosti klasificiranih podataka ili zbog osude za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim obavljanja dužnosti.

Glava VII. (Položaj, prava, obveze i odgovornosti te način utvrđivanja plaća dužnosnika, službenih osoba i drugih službenika i namještenika sigurnosno-obavještajnih agencija, Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost, Zavoda za sigurnost informacijskih sustava i operativno-tehničkog centra za nadzor telekomunikacija)

U statusnim pitanjima iz ovog poglavlja uređuje se dio pitanja, a na preostala se odnose odredbe Zakona o državnim službenicima odnosno Zakona o službi u oružanim snagama za zaposlenike VSOA (čl.68.).

Osobe koje se primaju na rad pored općih uvjeta za prijam u državnu službu moraju ispunjavati i posebne stručne i zdravstvene uvjete propisane podzakonskim propisima te posebne sigurnosne uvjete utvrđene u postupku sigurnosne provjere (čl. 70.).

Plaće dužnosnika (ravnatelj i zamjenik), službenih osoba, službenika i namještenika utvrđuju se odlukom Vlade (čl. 72. do 74.).

Službene osobe su dužne izvršavati poslove na koje su raspoređeni i kada je to povezano s opasnošću po život, zdravlje ili njihovu imovinu te i duže od punog radnog vremena na temelju naloga nadređene osobe ako je to nužno radi uspješnog i pravodobnog obavljanja posla za što imaju pravo na novčanu nadoknadu ili slobodne dane. Također ostvaruju i pravo na staž osiguranja u povećanom trajanju sukladno odluci Vlade (čl. 76.).

Zaposlenici ne mogu biti članovi političkih stranaka, politički djelovati u agencijama ili obavljati neku drugu javnu ili profesionalnu dužnost, biti članovi uprava ili nadzornih odbora trgovačkih društava ili odgovarajućih tijela drugih pravnih osoba. Bez suglasnosti Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih službi zaposlenici ne smiju javno istupati i komentirati rad službe i drugih tijela i osoba u pitanjima nacionalne sigurnosti. (čl. 77. i 78.).

Kod težih povreda službene dužnosti uvrštena kao jedan od razloga za tešku povredu službene dužnosti uvršteno je davanje neistinitih ili nepotpunih iskaza nadležnim nadzornim tijelima što predstavlja kvalitetnu osnovu za učinkovitost nadzora odnosno lakše otkrivanje eventualnih zlouporaba, a što je u skladu i s načelima o načinu rada državne službe i njezinih zaposlenika. (čl.91.).

Osim općih uvjeta premještaja propisanim Zakonom o državnim službenicima Zakon uvodi mogućnost premještaja u druga državna tijela na temelju sporazuma između ravnatelja agencija i čelnika drugog tijela bez suglasnosti djelatnika ako je takvo što od strane navedenih čelnika ocijenjeno svrhovitim s obzirom na iskazane i specifično potrebne radne ili stručne vještine i znanja i s obzirom na razinu zadovoljenosti sigurnosnih uvjeta utvrđenih u postupku sigurnosne provjere. Premještaj je moguće ostvariti na radno mjesto za koje je propisana ista stručna sprema i u krugu od 50 km od mjesta stanovanja.

Na ovaj način otvaraju se veće mogućnosti za profiliranje agencija prema njihovim posebnim strukovnim i sigurnosnim zahtjevima i kriterijima, a s druge strane i štiti zaposlenike od voluntarizma u upravljanju ljudskim resursima (čl. 96.).

Osim po osnovi teže stegovne povrede utvrđene u propisanom stegovnom postupku, prestanak službe može nastupiti i rješenjem ravnatelja po osnovi prethodno činjenično utvrđenog nesavjesnog obavljanja poslova ili povrede propisa uslijed čega je onemogućeno obavljanje poslova iz djelokruga agencija odnosno ako je time došlo do štete za fizičke ili pravne osobe, sigurnosno-obavještajne agencije, tijela državne vlasti ili Republiku Hrvatsku (čl. 99.).

Glava VIII. (Nadzor nad sigurnosno-obavještajnim agencijama)

Hrvatski sabor neposredno ili posredstvom svog odbora za nadležnog za nacionalnu sigurnost provodi parlamentarni nadzor. U provođenju nadzora Hrvatski sabor ili Odbor ovlašteni su zatražiti od Agencija izvješća o radu odnosno izvješća o primjeni mjera tajnog prikupljanja podataka, od Vrhovnog suda izvješća glede odobrenih mjera tajnog prikupljanja podataka. Putem Odbora može se obaviti i neposredan nadzor u prostorijama Agencija pridržavajući se odgovarajuće postupovnih odredbi o nadzoru koji provodi UVNS. Također, Hrvatski sabor odnosno Odbor može zatražiti provođenje stručnog nadzora od strane UVNS-a kao i podnošenje izvješća o obavljenom nadzoru (čl. 104.).

Stručni nadzor obavlja UVNS sukladno redovnom nadležnošću koja proizlazi iz uloge i pozicije UVNS-a prema Vijeću za nacionalnu sigurnost ili po zahtjevu Odbora odnosno Vijeća za nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija.

Osim nadležnosti za područja zakonitosti svih područja rada agencija UVNS je nadležan i za pitanja djelotvornosti i svrsishodnosti rada te ostvarenosti propisanih i zadanih ciljeva.

UVNS je ovlašten pod zakonskim uvjetima i radi ostvarivanja ciljeva nadzora ostvariti uvid u sve podatke i dokumente iz djelokruga agencija (čl. 106. do 109.).

Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija obavlja nadzor agencija odnosno zakonitosti njihovog rada s obzirom na postojeća građanska i slobode.

Vijeće čine ugledni građani istaknuti u području zaštite ljudskih prava i razvoja demokratskog društva te iz znanstvenih i stručnih krugova s područja prava i zaštite nacionalne sigurnosti.

Vijeće zaprima i razmatra predstavke građana i institucija civilnog društva te potom zahtjeva očitovanja čelnika agencija koje može i saslušati kao i čelnike pojedinih ustrojstvenih jedinica, a nakon toga ima ovlast o sumnji u zakonitost rada agencija u konkretnim slučajevima obavijestiti saborski odbor nadležan za poslove nacionalne sigurnosti koji će tada od UVNS-a zatražiti obavljanje nadzora i podnošenje izvješća o tome. Također, predstavnik Vijeća može nazočiti nadzoru koje provodi UVNS i biti tijekom nadzora upoznat s podacima koji su od značaja za donošenje odluke o zakonitosti postupanja prema građanima u konkretnom slučaju i u pogledu zaštite ustavom zagwarantiranih građanskih prava i sloboda (čl. 110. do 113.).

Glava IX. i X. (Sredstva za rad te prijelazne i završne odredbe)

Budući da su pojedinačne stavke proračuna agencija tajne, na materijalno i financijsko poslovanje agencija odgovarajuće se primjenjuju propisi koji uređuju poslovanje drugih tijela državne uprave (čl. 115.).

Donošenjem Zakona prestaje važiti Zakon o sigurnosnim službama i Uredba Vlade o osnivanju Zavoda za informacijsku sigurnost i kripto-zaštitnu tehnologiju.

Uredbe koje se odnose na unutarnje ustrojstvo agencija te UVNS-a i Zavoda za sigurnost informacijskih sustava te druge uredbe predviđene Zakonom donijeti će se u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu Zakona, a predviđeni pravilnici u roku od 60 dana. Do donošenja novih pravilnika odgovarajuće će se primjenjivati postojeći ako nisu u suprotnosti s Zakonom.

Zakon stupa na snagu 30 dana od dana objave u „Narodnim novinama“. Tim danom započinje s radom SOA i VSOA i Zavod za sigurnost informacijskih sustava, a prestaju s radom OA, POA, VSA i Zavod za informacijsku sigurnost i kripto-zaštitnu tehnologiju. Do početka rada Operativno-tehničkog centra za nadzor telekomunikacija poslove iste poslove obavljati će OTC SOA-e koji će po početku rada samostalnog OTC-a prestati postojati unutar SOA.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Ocjenjuje se da donošenje odnosno provedba ovog Zakona neće iziskivati osiguranje zasebnih sredstava u Državnom proračunu Republike Hrvatske.

IV. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU U ODNOSU NA RJEŠENJA IZ PRIJEDLOG ZAKONA I RAZLOZI ZBOG KOJIH SU TE RAZLIKE NASTALE

U odnosu na tekst Prijedloga Zakona o sigurnosno-obavještajnom sustavu koji je prošao prvo čitanje u Hrvatskom saboru, u tekstu Konačnog prijedloga Zakona o sigurnosno-obavještajnom sustavu nastale su izvjesne razlike kao posljedica uvažavanja mišljenja i prijedloga iznesenih tijekom prvog čitanja Prijedloga Zakona te uvažavanja mišljenja i prijedloga Vijeća za nadzor sigurnosnih službi.

Djelomično je usvojen prijedlog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, prijedlog zastupnice Biserke Perman i zastupnice Alenke Košiša Čičin-Šain, te je **članak 63. stavak 2.** izmijenjen u smislu da suglasnost za donošenje Pravilnika o unutarnjem redu SOA-e i VSOA-a daje UVNS odnosno predstojnik UVNS-a. Naime, budući da predstojnika UVNS-a supotpisom imenuju Predsjednik Republike i predsjednik Vlade RH, a kako UVNS i ima ovlast stručnog nadzora rada sigurnosno-obavještajnih agencija, pa tako i ovlast nadzora primjene navedenih pravilnika, to se osnovanim ukazuje da suglasnost na te pravilnike daje predstojnik UVNS-a.

Navedene primjedbe odnose i na **članak 64. stavak 2.**, koji je stoga izmijenjen tako da suglasnost za donošenje Pravilnika o načinu sigurnosno-obavještajnog postupanja SOA-e i VSOA-e daje UVNS odnosno predstojnik UVNS-a.

Usvojen je prijedlog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, prijedlog Vijeća za nadzor sigurnosnih službi i prijedlog zastupnika Tomislava Čuljka da se u **članku 110. stavak 8.**, koji određuje sudjelovanje predstavnika Vijeća za građanski nadzor u nadgledanju neposrednog nadzora nad radom sigurnosno-obavještajnih agencija kojeg obavlja UVNS, riječi „*može sudjelovati*“ zamijene riječima „*sudjelovat će*“ u nadgledanju provedbe nadzora. Time se određuje obvezatno sudjelovanje predstavnika Vijeća za građanski nadzor u nadgledanju provedbe nadzora.

Polazeći od primjedbi Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i zastupnika Pere Kovačevića na odredbu članka **110. stavka 1. i stavka 2.**, koje određuju da Vijeće pokreće postupak nadzora samo na temelju predstavljanja građana ili udruga građana, stavak 3. istog članka doraden je tako da Vijeće osim temeljem predstavljanja građana i udruga građana može pokrenuti postupak nadzora i „*ako na neki drugi način*“ zaključi da su građanima prigodom obavljanja poslova sigurnosno-obavještajnih agencija ugrožena njihova prava. Time su proširene ovlasti odnosno mogućnosti agencije za obavljanje nadzora.

Djelomično je usvojen prijedlog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i prijedlog zastupnika Srećka Ferenčaka, te je **članak 8.** prijedloga Zakona izmijenjen tako da Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost godišnja i izvanredna izvješća o svom radu, godišnja i izvanredna izvješća o poslovima stručnog nadzora rada sigurnosno-obavještajnih agencija i Operativno tehničkog centra za nadzor telekomunikacija dostavlja predsjedniku Republike i predsjedniku Vlade RH, dok godišnja izvješća koja se odnose na poslove nadzora poduzete u svrhu kontrole poštivanja Ustavom

zajamčenih prava građana dostavlja i predsjedniku Hrvatskog sabora i Odboru za nacionalnu sigurnost, a izvanredna izvješća o poslovima stručnog nadzora dostavljaju se predsjedniku Hrvatskog sabora i Odboru nadležnom za nacionalnu sigurnost, kada se nadzor provodi na temelju njihovog zahtjeva. Usvojen je dio prijedloga da se godišnja izvješća o poslovima nadzora vezanim uz kontrolu poštivanja Ustavom zajamčenih prava građana dostavljaju i predsjedniku Hrvatskog sabora i Odboru nadležnom za nacionalnu sigurnost.. Nije usvojen dio prijedloga kojim se predlaže da se Hrvatskom saboru dostavljaju sva izvješća UVNS-a, odnosno, ona izvješća koja su na temelju svojih ovlasti zatražili Predsjednik Republike i predsjednik Vlade RH. Međutim, sva ona izvanredna izvješća o nadzoru, kada je nadzor zatražio Hrvatski sabor odnosno Odbor nadležan za nacionalnu sigurnost, dostavit će se i predsjedniku Hrvatskog sabora i Odboru nadležnom za nacionalnu sigurnost. Skreće se pozornost da prema važećem Zakonu o sigurnosnim službama UVNS nije bio dužan dostavljati izvješća Hrvatskom saboru.

Razmotrena je primjedba Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da se dodatno pojasni **članak 27.** unošenjem odredbe da se građanima uručuje primjerak potpisanog zapisnika o obavljenom razgovoru u službenim prostorijama.

Ovu primjedbu nije moguće (u cijelosti) prihvatiti, jer se protivi osnovama načina rada sigurnosno-obavještajnih agencija. Prihvaćanjem prijedloga postojala bi opasnost da građanin odmah nakon razgovora s djelatnicima sigurnosno-obavještajnih agencija, osobama ili organizacijama koje su bile predmet interesa agencija prenese (i to u pismenom obliku, čak potvrđenom od strane sigurnosno-obavještajne agencije) potankosti razgovora i tako onemogućiti uspješno provođenje akcija sigurnosno-obavještajnih agencija.

Međutim, polazeći od ovog prijedloga, predlagatelj je dodao **novi stavak 3.** u kojem se određuje da se zapisnik i snimak razgovora s građaninom čuvaju u nadležnoj ustrojstvenoj jedinici agencije te su dostupni nadležnim sudskim i nadzornim tijelima.

Usvojeno je mišljenje Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina da u Prijedlogu Zakona nije razjašnjeno na koji način će sigurnosno-obavještajne agencije postupati u slučaju ako građanin nije dao suglasnost za obavljanje razgovora, a ima saznanja o podacima značajnim za nacionalnu sigurnost. Stoga je u **članku 27.** dodan **stavak 4.** kojim su vraćene odredbe članka **14. stavka 3.** važećeg Zakona o sigurnosnim službama. Tim stavkom propisuje se da ukoliko građanin nije dao pristanak za obavljanje razgovora, a osnovano se može pretpostaviti da građanin ima saznanja o podacima značajnim za nacionalnu sigurnost, sigurnosno-obavještajna agencija, će zatražiti od Ministarstva unutarnjih poslova odnosno policije da s građaninom obavi obavijesni razgovor na način propisan posebnim zakonom. U takvom obavijesnom razgovoru sudjeluje i djelatnik nadležne sigurnosno-obavještajne agencije.

Nadalje, u **članku 69. stavak 3.** Zakona dodana je odredba da se sigurnosna provjera obavlja i za užu obitelj osobe koja se prima na rad u sigurnosno-obavještajne agencije.

Usvojeno je mišljenje Vijeća za nadzor sigurnosnih službi prema kojem bi u **članku 16. stavak 1.** trebalo stajati da Uredbu o unutarnjem ustrojstvu Zavoda za sigurnost informacijskih sustava (ZSIS) donosi Vlada RH na prijedlog ravnatelja Zavoda.

Usvojen je prijedlog Vijeća za nadzor sigurnosnih službi, te je u **članku 41. stavku 1. i 2.** određeno da se dokumenti o podacima koji se ne odnose na svrhu radi koje su prikupljeni ili su prikupljeni na nezakonit način, uništavaju u roku od 30 dana i da se o tome sastavlja zapisnik. U protivnom, doista bi se moglo smatrati da se može ostaviti beskonačan rok za uništenje takve dokumentacije.

Usvojen je prijedlog Vijeća za nadzor sigurnosnih službi, te je u **članku 42. stavka 1.** određeno da se sigurnosna provjera povodi i za predsjednika i članove Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija.

Usvojena je primjedba Vijeća za nadzor sigurnosnih službi u svezi **članka 110. stavka 4. odnosno stavka 5.,** te je dodan **novi stavak 6.** kojim je određeno da su ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija, ravnatelj OTC-a, odnosno čelnici ustrojstvenih jedinica, nakon što ih je Vijeće za građanski nadzor, prigodom razgovora u Vijeću za građanski nadzor dužni predložiti dokumentaciju iz koje je razvidno da su agencije postupale u skladu sa zakonom.

Usvojene su primjedbe zastupnika Pere Kovačevića na prijelazne i završne odredbe, te su one nomotehnički i sadržajno uređene kako bi se otklonila mogućnost zastoja ili poteškoća u njihovom radu u prijelaznom razdoblju, imajući u vidu činjenicu da se po prijedlogu zakona dosadašnje dvije samostalne službe spajaju u jednu.

V. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA KOJI SU DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO I RAZLOZI NEPRIHVAĆANJA

Nije prihvaćen prijedlog zastupnika Pere Kovačevića i Šime Lučina da se Pravilnik o unutarnjem redu i Pravilnik o načinu sigurnosno-obavještajnog djelovanja podnosi na suglasnost Odboru za nacionalnu sigurnost Hrvatskog sabora.

Naime, ukoliko bi se prihvatio navedeni prijedlog time bi na određen način došlo do sudjelovanja zastupnika u Hrvatskom saboru u uređivanju operativnog postupanja sigurnosno-obavještajnih agencija. Tim više što ovi pravilnici ne propisuju neposredno postupanje djelatnika agencije prema građanima, već unutarnji način rada sigurnosno-obavještajnih agencija i njihovih ustrojstvenih jedinica, potreban broj zaposlenika s naznakom njihovih osnovnih poslova i zadaća i potrebnih uvjeta za obavljanje poslova, njihove ovlasti i odgovornosti, postupci, mjere i sredstva u radu te način planiranja, programiranja, provedbe, evidentiranja i izvješćivanja u poslovima iz djelokruga sigurnosno-obavještajnih agencija i slično. Stručni nadzor nad obavljanjem ovih poslova u nadležnosti je Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost, koji stoga i daje suglasnost na navedene pravilnike.

Isto tako, prema našim saznanjima, parlamentarno tijelo ni u jednoj drugoj državi ne daje suglasnost na ovakove podzakonske akte.

Nije prihvaćeno stajalište Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i mišljenje zastupnika Pere Kovačevića da su ovlasti Vijeća za građanski nadzor značajno smanjene, jer se odnose samo na razmatranje predstavki građana i udruga građana, za razliku od važećeg zakona kada je Vijeće to moglo činiti i samoinicijativno.

Naime, i u važećem Zakonu o sigurnosnim službama **u članku 82** stoji da Vijeće postupa «na temelju programa koji donosi Odbor za nacionalnu sigurnost; na temelju zahtjeva građana, državnih tijela i pravnih osoba, te na temelju zahtjeva službenih osoba». Dakle, Vijeće niti do sada prema odredbama važećeg zakona nije moglo vršiti nadzor nad radom agencija samoinicijativno, već samo prema odredbama **članka 82.** Zakona o sigurnosnim službama.

Stoga nije prihvaćen ni prijedlog zastupnika Kovačevića da Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija treba imati pravo «i po službenoj dužnosti» ispitati kršenja prava građana.

Vijeće za zaštitu prava građana treba i dužno je reagirati u situacijama kada građani smatraju su im ugrožena prava djelovanjem sigurnosno-obavještajnih agencija. Dakle, samo kada se vezano za konkretni slučaj pojavi sumnja u kršenje Ustavom zajamčenih prava građana. U slučaju prihvaćanja odredbe koju predlaže zastupnik Kovačević proizlazi da bi članovi Vijeća za građanski nadzor sami odlučivali o pokretanju nadzora, a time i prejudicirali da su građanima prava ugrožena, te bi također sami odlučivali u kojim slučajevima bi se nadzor pokretao. Ovakva odredba bila bi i sigurnosno dvojbeno, budući da bi postupanjem po takvoj odredbi članovi Vijeća imali pravo npr. ući u prostorije agencija i neograničeno istraživati dokumentaciju.

Nije prihvaćen prijedlog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina da se uvrsti zakonska odredba kojom bi odbor nadležan za nacionalnu sigurnost mogao provesti nadzor „kad god to ocijeni potrebnim i bez prethodne najave“, budući da ovakova ovlast Odbora već proizlazi iz odredbe **članka 104. stavak 4. i 5.**

Iz istih razloga nije osnovano niti mišljenje zastupnika Damira Kajina da je ovim prijedlogom zakona oslabljena uloga saborskog odbora nadležnog za nacionalnu sigurnost. Upravo suprotno, prije navedenim odredbama nedvojbeno se propisuje da saborski odbor ima pravo neposrednog nadzora rada sigurnosno–obavještajnih agencija i pri tom ima sva prava koja ima i UVNS kada obavlja stručni nadzor.

Nije prihvaćena primjedba Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i mišljenje zastupnika Ante Markova da je smanjena zaštita prava djelatnika sigurnosno-obavještajnih agencija odnosno njihov radnopravni status, u svezi odredbi **članaka 94, 95. i 96.,** prema kojima se službena osoba sigurnosno-obavještajnih agencija može bez vlastite suglasnosti privremeno ili trajno premjestiti na rad u drugo državno tijelo. Primjedba nije prihvaćena budući je **u članku 96. stavku 3.** navedeno da se službena osoba koja se premješta na rad u drugo državno tijelo ne može bez

vlastite suglasnosti trajno premjestiti u drugo mjesto rada koje je udaljeno više od 50 kilometara od mjesta njegova stanovanja. Predloženo zakonsko rješenje potrebno je i zbog rješavanja situacija kada službena osoba sigurnosno-obavještajnih agencija temeljem sigurnosne provjere ostane bez potrebnog Certifikata za pristup klasificiranim podacima. U tom slučaju takva osoba može se premjestiti na rad u drugo državno tijelo za koje nije potrebno posjedovati spomenuti Certifikat.

Nije prihvaćen prijedlog Vijeća za nadzor sigurnosnih službi, u svezi **članka 38. stavka 1.**, da mjeru tajnog prikupljanja podataka “tajni otkup dokumenata i predmeta” odobrava Vrhovni sud, a ne kao što je navedeno u Prijedlogu Zakona ravnateljici siugurnosno obavještajnih agencija. Vijeće za nadzor sigurnosnih službi smatra da prigodom tajnog otkupa dokumenata i predmeta može doći do dubljeg zadiranja u ustavom zajamčena ljudska prava.

Prijedlog Vijeća nije prihvaćen zbog toga što u provedbi ove mjere ne može doći do zadiranja u temeljna ljudska prava. Naime, svrha spomenute mjere tajnog prikupljanja podataka jest da se omogući sigurnosno-obavještajnim agencijama da tajnim otkupom dokumenata ili predmeta dođu do potrebnih saznanja temeljem kojih bi mogli odrediti daljnje postupanje agencija prema pojedinim osobama, a osobito pojedinim organiziranim terorističkim ili kriminalnim grupama. Provedbom ove mjere omogućava se otkup dijelova naoružanja, nuklearnog materijala, biloških otrova, tehnologije i sl., ili dokumentacije o istima, pa je doista pitanje kako u njihovoj provedbi može doći do povrede ljudskih prava. Također, ovako prikupljena saznanja ne mogu poslužiti kao dokaz u sudskom postupku.

U svezi prijedloga zastupnika Šime Lučina o potrebi donošenja krovnog zakona koji bi trebao regulirati nacionalnu sigurnost, valja reći da je Zakon o sigurnosno-obavještajnom sustavu zakon koji regulira sigurnosno-obavještajni sustav RH, a ne zakon koji regulira nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske u cjelini. Dakle, ovaj zakon cjelovito regulira sigurnosno-obavještajni sustav, kao dio nacionalne sigurnosti. Dakako, pitanje je opredjeljenja treba li uz Strategiju nacionalne sigurnosti, koju donosi Hrvatski sabor, donositi poseban zakon o nacionalnoj sigurnosti kao krovni zakon.

Nije prihvaćen prijedlog zastupnika Šime Lučina i Ante Markova da se Operativno-tehnički centar za nadzor telekomunikacija koncipira kao nova samostalna agencija (služba) po mađarskom modelu. Ovo stoga što je intencija predlagatelja bila smanjivanje proračunskih troškova, povećanje efikasnosti rada i eliminiranje mogućih zlouporaba. Ukoliko bi se prihvatio prijedlog zastupnika, došlo bi do osnivanja nove samostalne “prislušne” agencije, koja bi morala zapošljavati od 80 do 150 osoba i u kojoj bi se na jednom mjestu koncentrirale velike mogućnosti i ovlasti za “prisluškivanje” građana.

Nije prihvaćen prijedlog zastupnika Ante Markova da mjere tajnog prikupljanja podataka nisu navedene prema standardima Europskog instituta za telekomunikacije, te da te mjere nisu pojmovno uklađene sa Zakonom o kaznenom postupku. Prijedlog nije prihvaćen budući da predloženi zakon ne određuje i ne regulira pojmove u stručnom smislu prema pravilima “telekomunikacijske struke” već regulira primjenu određenih tajnih mjera od strane hrvatskih sigurnosno-obavještajnih agencija. Glede

primjedbe da iste mjere nisu pojmovno određene kako je to navedeno u Zakonu o kaznenom postupku, za istaknuti je da te mjere niti ne trebaju biti pojmovno usklađene sa ovim Zakonom. Naime, sigurnosno-obavještajni rad i ovlasti različiti su od postupanja policije ili državnog odvjetništva, tim više što se saznanja prikupljena od strane sigurnosno-obavještajnih agencija ne priznaju kao dokaz u sudskom postupku.

Nije prihvaćen prijedlog zastupnika Ante Markova da bi se “izlisti telefonskih poziva” trebali tretirati kao uvid u baze podataka i da bi uvid “u izliste telefonskih poziva” trebao odobravati Vrhovni sud RH.

Prijedlog nije prihvaćen kako bi se spriječile moguće zlouporabe. Naime, ukoliko bi se prihvatio navedeni prijedlog svaki djelatnik sigurnosno-obavještajnih agencija imao bi pravo zatražiti izlist telefonskih poziva, jer svaki djelatnik ima pravo obaviti uvid u bazu podataka, dok je ovim prijedlogom Zakona određeno da samo ravnatelj sigurnosno-obavještajne agencije ima pravo izdati nalog za izdavanjem “izlista telefonskih poziva” (mjera tajnog nadzora podataka o telekomunikacijskom prometu).

Glede prijedloga da bi uvid u “izlist telefonskih podataka” trebao odobravati Vrhovni sud RH valja reći da i prema važećem Zakonu o sigurnosnim službama uvid u “izlist telefonskih poziva” ne odobrava Vrhovni sud RH, već je dovoljan zahtjev djelatnika sigurnosne službe. Ukoliko bi se prihvatio takav prijedlog došlo bi do velikih, gotovo nepremostivih, poteškoća u radu sigurnosno-obavještajnih agencija, osobito u slučajevima prijetnji državnim dužnosnicima, terorizma, talačkih situacija, otmica, potraga za osobama i sl.

Nije prihvaćen prijedlog zastupnika Ante Markova da mjeru tajnog prikupljanja podataka “tajna pratnja” odobrava Vrhovni sud RH. Naime, ova mjera primjenjuje se na javnim mjestima i otvorenom prostoru i kao takva objektivno predstavlja niži stupanj ograničenja odnosno ugrožavanja prava građana, za razliku od mjera za koje se s pravom smatra da zadiru u temeljna ljudska prava i za primjenu kojih je potrebno odobrenje suda. Nadalje, prihvaćanje prijedloga znatno bi utjecalo na operativnu brzinu i učinkovitost sigurnosnih agencija u zaštiti nacionalne sigurnosti, a time i sigurnosti građana, posebice u današnjim okolnostima međunarodnog terorizma. Niti u preporukama Vijeća Europe za provođenje ove mjere ne traži se odobrenje suda, pa stoga niti u praksi drugih europskih država nije poznato da ovu mjeru odobrava sud već isključivo ravnatelj sigurnosno obavještajnih agencija ili nadležni ministri.

Nije prihvaćen prijedlog zastupnika Šime Lučina i Damira Kajina da kratice sigurnosno-obavještajnih agencija glase OSA ili SOVA. Susjedne države BiH i Slovenija rabe upravo te kratice u nazivu svojih sigurnosno-obavještajnih agencija. Stoga bi ista oznaka i za naše agencije, a što je poznato iz prakse nekih drugih država, mogla dovesti do poteškoća i nesporazuma u bilateralnim i multilateralnim kontaktima hrvatskih sigurnosno-obavještajnih agencija.

Nije prihvaćen prijedlog zastupnika Pere Kovačevića u svezi **članka 36. stavka 2.** (koji određuje 24–satnu privremenu primjenu mjera tajnog prikupljanja podataka iz članka 33. stavka 3. točka 1.a, 2. i 3., po nalogu ravnatelja sigurnosno-obavještajne agencije) prema kojem bi ravnatelj o privremenoj primjeni mjere osim suca Vrhovnog

suda o istoj trebao obavijestiti i predsjednika saborskog odbora nadležnog za nacionalnu sigurnost.

Uz sigurnosne razloge zbog kojih nije moguće prihvatiti ovaj prijedlog, on nije prihvaćen i zbog činjenice da bi prihvaćanje takve odredbe značilo da odbor Hrvatskog sabora sudjeluje u operativnom radu sigurnosno-obavještajnih agencija.

Iz istih razloga nije prihvaćen niti prijedlog zastupnika Pere Kovačevića da se predsjedniku saborskog odbora nadležnog za nacionalnu sigurnost dostavljaju nalozi za primjenu «mjere tajnog praćenja» i «izvješća o izlistima telefonskih poziva».

Valja napomenuti da ovakvo zakonsko rješenje ne postoji niti u zakonodavstvu drugih zemalja koje uređuje rad sigurnosnih službi.

Nije prihvaćena primjedba pojedinih saborskih odbora i zastupnika da se odredba članka 105. st. 4. o imenovanju predsjednika odbora Hrvatskog sabora nadležnog za nacionalnu sigurnost iz redova najzastupljenije oporbene stranke, primjenjuje od dana stupanja na snagu Zakona, a ne od dana konstituiranja novog saziva Hrvatskog sabora, kako se to predlaže člankom 123. Zakona. Naime, danom konstituiranja novog saziva Hrvatskog sabora, a prema rezultatima parlamentarnih izbora, u skladu s Ustavom i Poslovníkom o radu Hrvatskog sabora, imenovat će se predsjednici i članovi svih radnih tijela Hrvatskog sabora, pa se opravdanim ukazuje i imenovanje predsjednika ovog odbora vezati za taj datum.

U svezi prijedloga zastupnika Šime Lučina da bi stavku proračuna za obavještajne službe trebalo ocjenjivati i predlagati Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, valja reći da se proračunska sredstva koja se u državnom proračunu osiguravaju za sve korisnike državnog proračuna, a u koje spadaju i sigurnosno-obavještajne agencije, određuje u skladu sa Zakonom o proračunu („Narodne novine” br. 96/03) i Zakonom o izvršavanju državnog proračuna za tekuću godinu. Prema Zakonu o proračunu prijedlog državnog proračuna utvrđuje Vlada RH i dostavlja ga Hrvatskom saboru na donošenje. Stoga bi prihvaćanje prijedloga zastupnika bilo u suprotnosti s naprijed navedenim zakonima. Međutim, u saborskoj proceduri donošenja proračuna saborski odbori i pojedini zastupnici mogu davati prijedloge i amandmane na sredstva koja su u proračunu osigurana za pojedine namjene, uključujući one koje se odnose na rad sigurnosno-obavještajnih službi.

U odnosu na primjedbe Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, glede ovlasti Pučkog pravobranitelja u odnosu na sigurnosno-obavještajne službe, člankom 92. st. 4. Ustava RH propisano je da se u okviru institucije Pučkog pravobranitelja osigurava zaštita Ustavnih i zakonskih prava građana u postupcima koji se, između ostalog, vode i u službama sigurnosti. Prema tome, Pučki pravobranitelj u odnosu na ove službe ima one ovlasti koje su mu u skladu s Ustavom propisane Zakonom o pučkom pravobranitelju („Narodne novine” br. 60/92).